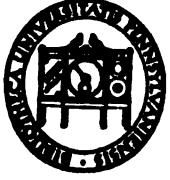

UNIVERSITY
PENNSYLVANIA
LIBRARIES

梵文校訂『智光明莊嚴經』

Sarvabuddhaviṣayāvatārajñānālokālamkāra

nāma mahāyānasūtra

Sanskrit Text

木村高尉 (Takayasu KIMURA)

大塚伸夫 (Nobuo ŌTSUKA)

木村秀明 (Hideaki KIMURA)

高橋尚夫 (Hisao TAKAHASHI)

Gopāla I (A.D. 750~775)

Gopāla II (A.D. 952~972)

Gopāla III (A.D. 1128~1143)

と年代が推定されている。また、ハンチントンによれば¹⁾、

Gopāla I (A.D. 750~775)

Gopāla II (A.D. 967~987)

Gopāla III (A.D. 1143~1158)

とも推定されている。いずれにしても、梵蔵漢対照『維摩經』序文においても記されるように、写本に言及されたゴーパーラ王が上記三者のうちいずれかに判明したとしても、写本が奥書ごと後代の筆写者によって転写された可能性もあるので、写本の書写年代については確定することができない。

また、写本における文字書体については、古宇田亮修氏の作成になる「『維摩經』『智光明莊嚴經』梵文写本の書体」に詳細な研究がなされているので、そちらを参照されたい。

【本經の性格】

本經は、一切諸法の不生不滅とともに如来法身の不生不滅を強調する經典であり、思想の上で『華嚴經』『生起品』の影響が認められ、『大集經』『陀羅尼自在王品』や『大宝積經』所収の『菩薩藏經』とも深い関連を有している点が指摘されている²⁾。一方、本經は『大乘莊

Bihar (Cir. 750A.D. ~ Cir. 1200A.D.), Abhinavapublications, 1993.

1) Susan L. Huntington and John C. Huntington : *LEAVES FROM THE BODHI TREE; The Art of Pāla India(8th-12th centuries) and Its International Legacy* Seattle and London, 1990, p.542.

2) 中村瑞隆「入一切佛境界經に就いて」『大崎学報』第100号、1953、p.204.

宇井伯寿『寶性論研究』岩波書店、1959、pp.295-301.

嚴經論』においてその論拠となっている經典として知られているが¹⁾、とくに『寶性論』においては本經からの引用が多く見出されることから²⁾、如来蔵思想の形成に寄与した經典の一つとしても知られている。さらには中期密教經典である『大日經』の成立問題に何らかの手がかりを与えるものとの見解が出されている³⁾。いくつかの研究論文や高崎直道博士によるチベット訳からの翻訳もあるが、従来の本經に対する研究動勢は活発なものとはいえ、あまり取り上げられなかった経緯がある。しかし、このたび本經の梵文校訂テキストが発表されたことにより、学会において本經の研究が進展するものとする。

【本經からの引用】

本經からの引用に関しては、従来の研究によれば『寶性論』に七箇所ほど認められる。そこで、それらの研究成果を手がかりに、『寶性論』における引用文と対応する本稿の校訂テキストとを比較対照させて、以下に挙げてみた。

<略号>

[J] : E. H. Johnston, *Ratnagotravibhāga Mahāyānottaratantra-sāstra*, 1950, Patna.

[JĀA] : *Sarvabuddhaviṣayāvatārañānālokāṣṭkāra nāma mahāyānasūtra* (本テキスト)

[高崎] : 高崎直道『如来蔵思想の形成』春秋社、1974。

高崎直道『如来蔵思想の形成』春秋社、1974、pp.604-638。

1) 西尾京雄『佛地經論之研究』破塵閣書店、1940、pp.24-25。

2) 前頁註2) 参照。

3) 酒井眞典「仏説大乘入諸仏境界智光明莊嚴經について」『酒井眞典著作集』第一巻、p.257。

I

[J] p.9 line7

anutpādo 'nirodha iti mañjuśrīḥ tathāgato 'rhan samyak-
saṃbuddha eṣa iti /

[JĀA] §6 p.26 line3-4

anutpādo 'nirodha iti Mañjuśrīḥ tathāgatasyaitad adbhavadānam /

II

[J] p.9 line10-13

evam eva mañjuśrīḥ tathāgato 'rhan samyaksambuddho neñjate
na viṭhapatina prapañcayati na kalpayati na vikalpayati /
akalpo 'vikalpo 'cinto 'mansikāraḥ śītibhūto 'nutpādo 'nirodho
'dṛṣṭo 'śruto 'nāghrāto 'nāsvādito 'sprṣṭo 'nimitto 'vijñaptiko
'vijñapanīya ity

[JĀA] §6 p.28 line7-11

evam eva Mañjuśrīḥ tathāgato 'rhan samyaksambuddho neñjati,
na manyate, na prapañcayati, na kalpayati, na vikalpayati /
akalpo 'vikalpo 'cintyo 'manasikāraḥ śāntaḥ śītibhūto 'nutpādo
'nirodho 'dṛṣṭo 'śruto 'nāghrāto 'nāsvādito 'sprṣṭo 'nimitto
'vijñaptiko 'vijñapanīyaḥ /

III

[J] p.12 line6-10

yathoktam / anutpādānirodhe mañjuśrīḥ cittamanovijñānāni
na pravartante / yatra cittamanovijñānāni na pravartante
tatra na kaścit parikalpo yena parikalpenāyonīśo manasikuryāt /
sa yonīśo manasikāraprayukto 'vidyāṃ na samutthāpayati /

yac cāvidyāsamutthānāṃ tad dvādaśānāṃ bhavāṅgānāṃ asa-
mutthānam / sājātir iti vistaraḥ /

[JĀA] §34 p.65 line2-7

anutpādānirodhe Mañjuśrīḥ cittamanovijñānāṃ na pravartate /
tatra na kaścit parikalpaḥ / yena vikalpo 'yonīśo 'manasi kuryāt /
sa yonīśo manasikārapravṛto 'vidyāṃ na samutthāpayati / yac
cāvidyāyā asamutthānāṃ tad dvādaśānāṃ bhavāṅgānāṃ
asamutthānam / yad dvādaśānāṃ bhavāṅgānāṃ asamutthānaṃ
sājātīḥ /

IV

[J] p.13 line13-15

sa ca tathā draṣṭavyo yathā parigaveṣayan na tasya kiṃcin
nimittam ārambaṇaṃ vā paśyati / sa yadā na nimittaṃ
nārambaṇaṃ vā paśyati tadā bhūtaṃ paśyati / evam ete
dharmās tathāgatenābhisaṃbuddhāḥ samatayā samā iti /

[JĀA] §34 p.65 line14-18

tathā ca paśyati yathā parigaveṣyamāṇo na kiṃcit paśyati /
tatra Mañjuśrīḥ katamat kiṃcit¹⁾ / yaduta cittam ārambaṇaṃ
ca / sa yadā na cittam, na cārambaṇaṃ paśyati tadā bhūtaṃ
paśyati / evam ete dharmās tathāgatena sambuddhāḥ samatayā
samāḥ /

V

[J.] p.55 line20

ādiparinirvṛta eva tathāgato 'rhan samyaksambuddho 'nut-

1) Ms. kiñcinam

panno 'niruddha iti /

[JĀA] §8 p.33 line20-21

anutpanno 'niruddho Mañjuśrīḥ tathāgataḥ / ādīparinirvṛto
Mañjuśrīḥ tathāgato 'rhan samyaksambuddhaḥ /

VI

[J.] p.71 line12-14

tatra mañjuśrīḥ tathāgata ātmopādānamūlaparijñātāvī ātma-
viśuddhyā sarvasattvaviśuddhim anugataḥ / yā cātma-
viśuddhir yā ca sattvaviśuddhir advayaīśādvaidhikāro ti /

[JĀA] §34 p.64 line17-p.65 line1

tatra Mañjuśrīḥ tathāgata ātmavāḍopādānamūlaparijñātāvī /
ātma-
viśuddhyā sarvasattvaviśuddhim anugataḥ¹⁾ / yā cātma-
viśuddhiḥ sāv sarvasattvaviśuddhiḥ / yā sarvasattvaviśuddhir
advaidhā²⁾ advaidhikārā /

VII

[J.] p.84 line3

ākāśalakṣaṇo buddha iti

[JĀA] §37 p.71 verse15

ākāśalakṣaṇā buddhā

また、後代になるが、10世紀末から11世紀中葉にかけて活動した後
期密教の学匠Advayavajraの著作集のうち、*Pañcatathāgatamudrāviva-*

1) Ms. anupagato yā

2) Ms. advaiśāḥ /

raṇa, Caturmudrānīścaya, Amanasikārādhāra の著作それぞれに、次
の一偈が引用されている。これは§37 第12偈に対応するものである。

avikalpitasāṅkalpa apratiṣṭhitamānasa /

asmṛty amanasikāra nirālamba namo 'stu te // ¹⁾

avikalpitasamkalpa²⁾ apratiṣṭhitamānasa³⁾ /

asmṛty amanasikāra⁴⁾ nirālamba namo 'stu te // 12 //

([JĀA] §37 p.71 verse12)

同様に、11世紀に活動した密教家のNāro-paの著作*Sekoddeśatikā*
中にも本經の偈が次のように引用されている。これは、§37 第29偈に
対応するものである。

anāśritena jñānena sarvakṣetrāṇi paśyasi /

sarvasattvacariṃ caiva nirālamba namo 'stu te // ⁵⁾

1) 密教聖典研究会「アドヴァヤヴァジュラ著作集—梵文テキスト・和訳(1)
—」『大正大学総合仏教研究所年報』第10号、1988、pp.(52)-(53)。

『同(2)』『同年報』第11号、1989、pp.(102)-(103), (136)-(137)。な
お、上記『同(2)』p.(136)に、

Āryasarvabuddhaviśayāvatarajñānālokalāṅkāra-mahāyānasūtra からの引
用として amanasikārā dharmāḥ kuśalāḥ, manasikārā dharmā akuśalāḥ の
一文が挙げられているが、これは本稿§18, samkṣiptena sarve 'kuśalā
manaskārāḥ samkleśasya hetuḥ, sarve kuśalā manaskārā vyavadānasya
hetuḥ // の趣意であろう。

2) Ms. avikalpata'

3) Ms. 'mānasaḥ

4) Ms. amanasikāraḥ

5) M. E. Carelli : *Sekoddeśatikā of Naḍapāda(Nāropā), Being a Commentary
of the Sekoddeśa Section of Kālacakra Tantra(=GOS No.XC), Baroda,*
1941, p.58. なお、この引用については『維摩經』研究会に所属する米澤氏
を介してイタリアのSferra教授より情報をいただいたことを付記しておく。

aniśritena jñānena sarvakṣetrāṇi paśyasi /

sarvasattvacariṃ caiva nirālamba namo 'stu te // 29 //

([JĀA] §37 p.73 verse29)

これらの後期密教を代表する密教者からも本経が引用されたことからすれば、後世まで本経の影響のあったことが知られる。さらには、本経からの抜粋として、不空訳『大聖文殊師利菩薩讚仏法身禮』（大正Vol.20, No.1195, p.936）なるものがある。これは、弘法大師空海の『御請来目録』に「文殊讚法身礼一卷三紙」とあるのに相当し、空海はこれを「方円図」にされていたことが知られている¹⁾。

また、渡辺海旭師によって、スタインがコートンにて蒐集した本経の写本断片が、ローマ字転写されているが²⁾、さらにそれに高崎博士が訂正を加えたものが公表されている。そこで、その高崎博士の訂正文本とともに、対応する本経の転写テキストを対照させて以下に挙げておいた。

[高崎] p.618-619

....vyavadāna-hetuḥ / kāma-vyapāda-vihimsā-vitarkāḥ-saṃ[kleśa-hetuḥ / (aśubha)-maitrī-karuṇā-muditopekṣā-pra-]tītyadharmāvatāraḥ-sāntir vyavadānahetuḥ / catvāro viparyāsāḥ sam-

1) 『弘法大師全集』第四輯、p.839。

『傳教大師全集』第五卷（傳教大師消息）、p.449。

酒井紫朗「弘法大師の中寿感興詩并序について」『密教文化』第147号、1984、pp.13-25。

高橋尚夫「『文殊讚仏法身禮』の方円図について」『佐藤良純教授古稀記念論文集「インド文化と仏教思想の基調と展開」』山喜房仏書林、2003、pp.47-63。

同「梵文『文殊讚仏法身禮』について」『仏教文化学会創立十周年・北條賢三博士古稀記念論文集「インド学諸思想とその周延」』山喜房仏書林。

2) 渡辺海旭「古于闐及其珍貴の古物」『壺月全集』上巻、pp.452-453。

kleśahetuḥ / catvāri smṛtyupasthā[nāni vyavadānahetuḥ / pañca nīvaraṇāni saṃ-]kleśahetuḥ / pañcendriyāṇi vyavadānahetuḥ / ṣaḍāyātānāni saṃkleśahetuḥ / ṣaḍanusmṛtaya vya[vadānahetuḥ / sapta asamyagdharmaḥ saṃkleśa]hetuḥ / saptabodhyaṅgāni vyavadānahetuḥ / aṣṭan mithyātvāni saṃkleśa-hetuḥ / aṣṭan samyaktvāni vyavadānahetuḥ / navasaṃyojanāni saṃkleśahetuḥ / navā]nupūrvasamāpattaya vyavadānahetuḥ / daśakuśalāḥ karmapathāḥ saṃkleśahetuḥ / daśa-kuśalāḥ karma[pathā vyavadānahetuḥ / api ca punaḥ sarvā]kuśala [manasikāraḥ saṃ]kleśahetuḥ / [sarvakuśalamanasikāro] vyavadānahetuḥ / tatra[i]va(?) [saṃ]kleśahetur vā vyavadānahetur vā sarvadharmasvabhāvaḥ śūnyatā asattvikā ajīvikā apoṣakā apudgalakā a]svāmikā aparigrahaḥ / nirvyāpāra māyopamā as[vabhāva upaśamaḥ] / ya upaśamaḥ sa praśamaḥ / yaḥ praśamaḥ sā prakṛtiḥ / yā prakṛtiḥ so 'nupalambhaḥ / yo 'nupalambhaḥ so 'nilayaḥ / yo ['nilayaḥ] [sa ākā]śasamaḥ / ākāśasamāṃ sarvadharmān prajānāti saṃkleśa-vyavadānena ca vyavaharati, na cākāśadharmatāṃ vijahāti / tat ka[smād dhetoḥ / na hi kasya cid dharmas]yotpādo vā nirodho vā bhavet /

Mañjuśrīr āha / tad katham ca bhagavaṃs tathāgatena bodhiḥ prāptā /

[Bhagavān āha] / Mañjuśry amūlāpratiṣṭhānena] bodhiḥ prāptā /

Mañjuśrīr āha / tatra pata....

[JĀA] §18 p.52 line21 - §19 p.54 line4

vyavadānasya hetuḥ / kāmavyāpādavihimsāvitarkaḥ saṃkle-

śasya hetuḥ / aśubhāmaitrikaruṇāmuditopekṣāpratītyadharmā-
vatāraḥsāntir vyavadānasya hetuḥ / catvāro viparyāsāḥ
saṃkleśasya hetuḥ / catvāri samyaksmṛtyupasthānāni vy-
avadānasya hetuḥ / pañca nīvaraṇāni saṃkleśasya hetuḥ /
pañcendriyāni vyavadānasya hetuḥ / ṣaḍ āyatanāni
saṃkleśasya hetuḥ / ṣaḍ anusmṛtayo vyavadānasya hetuḥ /
saptāsad dharmāḥ saṃkleśasya hetuḥ / sapta bodhyaṅgāni
vyavadānasya hetuḥ / aṣṭa mithyātvāni saṃkleśasya hetuḥ /
aṣṭau samyaktvāni vyavadānasya hetuḥ / navāghātavastūni
saṃkleśasya hetuḥ / navānupūrvavīhārasamāpattayo vy-
avadānasya hetuḥ / daśākuśalāḥ karmapathāḥ saṃkleśasya
hetuḥ / daśa kuśalāḥ karmapathā vyavadānasya hetuḥ /
saṃkṣiptena sarve 'kuśalā manaskārāḥ saṃkleśasya hetuḥ,
sarve kuśalā manaskārā vyavadānasya hetuḥ //

tatra yaḥ saṃkleśasya hetuḥ, yaś ca vyavadānasya hetuḥ,
sarve te dharmāḥ prakṛtisūnyā niḥsa(18a)ttvā nirjīvā niṣpoṣā
niṣpuruṣā niṣpudgalā asvāmikā aparigrahā nirvyāpārā māyo-
pamā alakṣaṇā adhyātmopasāntāḥ¹⁾ / yaś cādhyātmopasāmaḥ
sa praśamaḥ / yaḥ praśamaḥ sā prakṛtiḥ / yā prakṛtiḥ so
'nupalambhaḥ / yo 'nupalambhaḥ so 'nilayaḥ / yaś cānilayas
tat kham / khaṃ cākāśam / sa ākāśasamān²⁾ sarvadharmān
prajānāti, saṃkleśavyavadānena ca vyavaharati, na cākāśa-
dharmatām vijahāti / tat kasmād dhetoḥ / na kaścin Mañjuśrīr
dharmāḥ saṃvidyate yasyotpādo nirodho vā bhavet //

Mañjuśrīr āha / tat kathaṃ Bhagavaṃs tathāgatena bodhiḥ

1) Ms. 'nāḥ/ adhyātmopasāntāḥ, Tib. nan űe bar űi ba, <曇> 内寂靜,
<僧> omits, <法> 内心寂靜.

2) Ms. 'māt

prāptā / Bhagavān āha / amūlāpratiṣṭhānā Mañjuśrīr tathā-
gatena bodhiḥ prāptā / Mañjuśrīr āha / tatra katamad

なお、渡辺海旭師は、同論において本経と『宝積経』菩薩藏会、お
よび『維摩経』との思想的な関連を指摘されている。これは、今後の
研究によって明らかにされることであろうが、本経と『維摩経』が同
帙に納められていたことと無関係ではないであろう。

【参考文献】

- 宇井伯寿『寶性論研究』岩波書店、1959、pp.295-301。
- 酒井紫朗「仏説大乘入諸仏境界智光明莊嚴經の仏讚について」『密
教文化』第63号、1963、pp.19-28。
- 酒井眞典「仏説大乘入諸仏境界智光明莊嚴經について」『酒井眞典
著作集』第一巻、法蔵館、1983、pp.257-270。
- 佐々木閑「『宝性論』の煩惱生起説」『印度學佛教學研究』第40卷
第1号、1991、pp.(128)-(134)。
- 高崎直道『如来蔵思想の形成』春秋社、1974。
- 同 訳『如来蔵系經典』大乘仏典12、中央公論社、1975。
- 中村瑞隆「入一切佛境界經に就いて」『大崎学報』百号記念号、
1953、pp.185-204。
- 同 「パイローチャナ・ラクシタの宝性論註—智光明莊嚴經から
引用の九喻について—」『大崎学報』135号、1982、pp.187-204。
- 西尾京雄『佛地經論之研究』破塵閣書店、1940、pp.24-25。
- 渡辺海旭「古干闥及其珍貴の古物」『壺月全集』上巻、大東出版、
1977、pp.445-456。

【校訂テキスト章題ならびに節番号一覧】

本校訂テキストの章題・節番号は、高崎直道博士による翻訳書『如来蔵系經典』収載のものを踏襲した。

I 序章

§1 法界胎蔵宮の会座	p.19
§2 "	p.20
§3 "	p.21

II 不生・不滅の法門—九つの比喩

§4 マンジュシリーの質問	p.23
§5 "	p.24
§6 第一の比喩—インドラ神の影像	p.25
§7 第二の比喩—天の太鼓	p.28
§8 第三の比喩—雨雲	p.32
§9 第四の比喩—梵天	p.34
§10 まとめの詩頌	p.36
§11 第五の比喩—日光	p.37
§12 第六の比喩—如意宝珠	p.40
§13 第七の比喩—こだま	p.42
§14 第八の比喩—大地	p.44
§15 第九の比喩—虚空	p.45

III 如来の本質—みずからさとり、他をしてさとらせる

§16 一切の現象をあらしめる本質—さとりの意義	p.48
--------------------------	------

§17 一切の現象をあらしめる本質—さとりの意義	p.50
§18 さとりの因—汚れと浄め	p.52
§19 さとりの特質—十六種	p.54
§20 i	p.54
§21 ii	p.55
§22 iii	p.55
§23 iv	p.56
§24 v	p.56
§25 vi	p.57
§26 vii	p.57
§27 viii	p.58
§28 ix	p.58
§29 x	p.59
§30 xi	p.60
§31 xii	p.61
§32 xiii	p.62
§33 xiv	p.63
§34 xv	p.64
§35 xvi	p.65
§36 菩薩行（さとりにへの道）	p.67

IV 如来の讃嘆

§37 マンジュシリー、如来を讃嘆（讃仏法身礼文）	p.69
§38 "	p.75
§39 世尊の承認	p.77

V 終章—持經の功德

§40 經典受持の功德	p.78
§41 " "	p.79
§42 " "	p.82
§43 " "	p.83
§44 " "	p.86
§45 結び	p.89

【担当者一覧】

§1 ~ §7	木村高尉 (大正大学助教授)
§8 ~ §14	大塚伸夫 (大正大学講師)
§15 ~ §30	木村秀明 (大正大学講師)
§31 ~ §45	高橋尚夫 (大正大学教授)

【キーワード】 智光明莊嚴經、文殊讚仏法身礼、如来藏、宝性論

【凡例】

(1) 本文中の章題ならびに節番号については、高崎直道博士による翻訳書『如来藏系經典』収載の章題と節番号を踏襲し、対応するTib.と漢訳三本の丁数を挙げた。

(2) 校訂にあたっては、写本中のサンディ、ダンダ、r の後の子音の重複、歯擦音などの訂正については、煩を恐れて注記を省略した。

(3) 上記(2)以外の文字の訂正や補填が必要と思われる部分については、Tib.と漢訳三本を参照して脚注に異同を示すとともに、訂正箇所については、その部分をイタリックにて示した。なお、出版予定の転写テキストには、Tib.と漢訳三本が対照されているので、注記は最小限度にとどめた。

(4) 脚注において写本の内容を表記する場合、以下のような規則に基づいて表記した。(この規則は今後出版予定の転写テキストと同一のものである。)

- ①ヴィラーマ t (文字の右下に、をつける)
- ②キャンセル a (文字の中央に-をつける)
- ③欄外記入文字 《 》 (欄外の記入文字を表記)
- ④判読不能文字 .. (1シラブルを表示)

(5) 写本の葉数は () を用いてテキスト本文中に示した。なお、写本の表裏は“a”，“b”をもって表記した。

(6) 写本の第4葉が重複して書写されているが、二枚目を採用した。

【校訂テキスト略号】

Ms. : Āryasarvabuddhaviṣayāvatārajñānālokālaṃkāra nāma mahāyānasūtram (『聖なる一切の仏陀の境界に入る智慧の光明の莊嚴と名づける大乘經典』) 貝葉横 : 30cm、縦 : 6cm、行数 : 7~8行、葉数 : 全32葉

Tib. : འཕགས་པ་སངས་རྒྱལ་མཉམས་ཅད་ཀྱི་ཡུལ་ལ་འདུག་པའི་ཡེ་ཤེས་སྣང་བའི་རྒྱན་ཅེས་བྱ་བ་ཞེས་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་

P. : 北京版『大谷目録』No. 768

D. : デルゲ版『東北目録』No. 100

<曇> : 北魏曇摩流支訳『如来莊嚴智慧光明入一切仏境界經』上・下二卷 (大正No. 357)

<僧> : 梁僧伽婆羅等訳『度一切諸仏境界智嚴經』一卷 (大正No. 358)

<法> : 宋法護等訳『仏説大乘入諸仏境界智光明莊嚴經』第一卷~第三卷 (大正No. 359)

<惟> : 惟浄等訳『仏説大乘入諸仏境界智光明莊嚴經』第四卷~第五卷 (大正No. 359)

(なお、<法>と<惟>は同一經典であるが、訳者が異なることから一応区別した。)

Sarvabuddhaviṣayāvatārajñānālokālaṃkāra
nāma mahāyānasūtra

I

§1 Ms. 1b1-2a1, P. 301b6-302b1, D. 276a1-276b1, 曇 239a9-239a26, 僧 250a14-250b4, 法 253c24-254a14.

namo buddhāya // evaṃ mayā śrutam ekasmin samaye
Bhagavān rājagrhe viharati sma / grdhraḥkūṭe parvate 'nanta-
ratnaśikhare dharmadhātugarbhe prāsāde mahatā bhikṣu-
saṃghena sārđhaṃ pañcaviṃśatibhir bhikṣusahasraiḥ / sarvair
arhadbhiḥ kṣiṇāsravair niḥkleśair vaśibhūtaiḥ suvimuktacittaiḥ
suvimuktaprajñair ājāneyair¹⁾ mahānāgaiḥ kṛtakṛtyaiḥ kṛta-
karaṇiyair apahr̥tabhārain anuprāptasvakārthaiḥ parikṣiṇa-
bhavasamyojanaiḥ samyagājñāsuvimuktacittaiḥ sarvacetovaśi-
paramapāramiprāptaiḥ / Ājñātakauṇḍinyapramukhaiś caṣṭa-
ṣaṣṭibhir mahāśrāvakaiḥ, dvāsaptatibhir bodhisattvakoṭīniyu-
taśatasahasraiḥ / tadyathā Mañjuśriyā kumārabhūtena, Dhana-
śriyā ca Buddhiśriyā ca Bhaiṣajyarājena ca Bhaiṣajyasamu-
dgatena ca bodhisattvena mahāsattvena / sarvair avai-
vartikadharmacakrapravartakaiḥ, sarvai Ratnakūṭavaipulyasū-
traparipṛcchākuśalaiḥ, dharmameghabhūmipratilabdhaiḥ, su-
merubhūtaiḥ prajñayā, sarvaiḥ sūnyatānimitṭapraṇihitānut-
pādājātā²⁾ bhāvadharmaparibhāvitaiḥ, mahāgaṃbhīradharma-

1) Ms. ājānaiyair

2) Ms. 'jādvatā°

nirbhāsaiḥ, tathāgateriyāpathaiḥ, anyonyalokadhātuṣu tathāgatakoṭīniyutaśatasahasraṃpreṣitaiḥ, sarvair abhijñāpankarmanirjātaiḥ¹⁾ sarvadharmasvabhāvaprakṛṣṭipratīṣṭhitaiḥ //

§2 Ms. 2a1-7, P. 302b1-302b8, D. 276b1-276b7, 曇 239b7-239b15, 僧 250b4-250b13, 法 254a15-254a26.

tena khalu punaḥ samayena Bhagavata etad abhūt / yan nv²⁾ ahaṃ bodhisattvānāṃ mahāsattvānāṃ mahājavabala-vegasthāmasaṃjananārthaṃ dhārmīṃ kathāṃ kathayeyam, yad³⁾ gaṅgānadivālikāsambhūyo lokadhātubhyo mahaujaskamahaujaskān bodhisattvān mahāsattvān saṃnipāteyam / yan nv⁴⁾ ahaṃ mahādharmanirdeśasya paridīpanāyai nimittam ādarśayeyam, mahāntam avabhāsaṃ kuryām / yan me bodhisattvā mahāsattvā āgatya mahādharmanirdeśaṃ paripṛccheyur iti /

atha khalu Bhagavāṃs tasyāṃ velāyāṃ daśasu dikṣv asaṃkhyeyācintyatrīsāhasramahāsāhasral okadhātuparamānurajaḥsamāṃ⁵⁾ lokadhātuṃ mahāraśmimēghair avabhāsayati sma /

tena khalu punaḥ samayena daśabhyo digbhya ekaikasmād digbhāgād daśabuddhakṣetrānabhilāpyakoṭīniyutaśatasahasraparamānurajaḥsamā bodhisattvā mahāsattvā āgacchanti sma /

1) Ms. abhijñāparakarma°, Tib. mñon par śes pa yoñs su sbyaṅs pas, <曇> 諸神通業, <僧> 大神通, <法> 諸神通事.

2) Ms. yanv

3) Ms. yañ

4) Ms. yanv

5) Ms. samān

teṣāṃ ekaiko bodhisattvo mahāsattvo 'cintyābhir bodhisattva-
vikurvaṇābhir āgatya Bhagavato 'nurūpāṃ acintyāṃ pūjāṃ
kṛtvā svakasvakapraṇidhānabalanirjāteṣu padmāsaneṣu
Bhagavataḥ purato nyaṣidan / Bhagavantam animiṣaṃ
nirikṣamāṇā sthitā abhūvan //

§3 Ms. 2a7-3a5, P. 302b8-303b8, D. 276b7-277b6, 曇 239b16-240a1, 僧 250b14-250c9, 法 254a26-254b28.

tena khalu punaḥ samayena dharmadhātugarbhe prāsāda-
madhye mahāratnapadmagarbhasiṃhāsanaṃ prādurabhūt /
asaṃkhyeyayoja(2b)nakoṭīvistāram, anupūrvasamucchritam,
sarvaprabhāsamaṇiratnamayam, vidyutpradīpam, maṇiratna-
vedikāparivṛtam, acintyaprabhāsamaṇiratnadaṇḍam, an-
upamamaṇiratnaparivāram, anupamātikrāntaprabhāvamaṇi-
ratnadāmakṛtaśobham, vaśirājamaṇiratnajālasaṃchannam,
nānāmaṇiratnapratyuptam, samucchritacchatradhvajapatā-
kam / tasya ca mahāmaṇiratnapadmagarbhasiṃhāsanasyopari
samantād daśāsaṃkhyeyāni raśmikoṭīniyutaśatasahasrāṇi
niścaranti sma / te¹⁾ ca raśmayo daśasu dikṣv anyonyān²⁾
lokadhātūn mahatāvabhāsena spharanti sma /

tena khalu punaḥ samayena daśadiśy ekaikasmād digbhāgād
daśabuddhakṣetrānabhilāpyakoṭīniyutaśatasahasraparamānu-
rajaḥsamā devanāgayakṣagandharvāsurararuḍakinnaramaho-
ragaśakrabrahmalokapālā āgacchanti sma / tatra kecid ratna-

1) Ms. tāś

2) Ms. anyonyāṃ

kūṭāgāraṇiṣaṇṇāsamkhyeyācintyā¹⁾psaraḥkoṭīniyutaśatasahas-
rasaṃgītisaṃpravāditair āgacchanti sma / kecit puṣpamayaiḥ,
kecid uragasāracandanamayaiḥ, kecid muktāmayaiḥ, kecid
vajramayaiḥ, kecid vajraprabhāsamaṇiratnamayaiḥ, kecij jāmbū-
nadasuvarṇamayaiḥ, kecit sarvaprabhāsamuccayamaṇi-
ratnarājamayaiḥ, kecid vaśirājamaṇiratnamayaiḥ, kecid cintā-
maṇiratnamayaiḥ, kecid chakrābhilagnamaṇiratnamayaiḥ, ke-
(3a)cit sāgarapraṭiṣṭhānaviśuddharatnavyūhasamantaraśmi-
prabhāmaṇimahāratnamayakūṭāgāraṇiṣaṇṇāsamkhyeyācintyā-
psaraḥkoṭīniyutaśatasahasrasaṃgītisaṃpravāditair āgacchanti
sma / āgatyā ca Bhagavato 'cintyātulyāmāpyām parimāṇā-
bhikrāntām pūjām kṛtvā, ekānte svapraṇidhānanirjāteṣv
āsaṇeṣu niṣīdanti sma / niṣīdya Bhagavantam animiṣaṃ
nirikṣantaḥ sthitā abhūvan /

tena khalu punaḥ samayenāyaṃ trisāhasramahāsāhasro
lokadhātur jāmbūnadasuvarṇamayaḥ saṃsthito 'bhūt / nānā-
mahāmaṇiratnavṛkṣair divyaiḥ puṣpavṛkṣair vastravṛkṣair
uragasāracandanagandhavṛkṣair alaṃkṛta²⁾, candrasūryavi-
dyutpradīpamaṇiratnajālasaṃcchanna³⁾, ucchritacchatradhva-
japatākāḥ / sarvavṛkṣās cāsamkhyeyāpsaraḥkoṭīniyutaśata-
sahasrārdhakāyikā muktāhārapariḡhītā mahāmaṇiratnadāma-
pariḡhītāḥ sthitā abhūvan //

1) Ms. °cintyair apsaraḥ°

2) Ms. alaṃkṛtacandra°

3) Ms. °saṃcchannaṃ /

II

§4 Ms. 3a5-3b3, P. 303b8-304a5, D. 277b6-278a3, 𑖀 240a2-240a13, 𑖀 250c9-
250c22, 法 254b29-254c11.

tena khalu punaḥ samayena tato mahāmaṇiratnapadma-
garbhāt siṃhāsanaḍ imā gāthā niścaranti sma /

āgaccha niśīda narendrarājā
ahaṃ hi te puṇyabalena udgataḥ /
saṃpūrṇasaṃkalpa ahaṃ tvam adya
saṃdhārayiṣye dvipadottamaṃ jinam // 1 //

mamātmabhāvo ratanāmāyo hy ayam
ratnaikapadmaṃ mama madhyasaṃsthitam /
manoramaṃ tubhya kṛtena nāyakāḥ
saṃkalpa pūrehi mamādya tāyinaḥ // 2 //

niśadya ratnāmāyi padmi (3b) asmiṃ
śobhehi māṃ sarvam imaṃ ca lokam /
deśehi dharmāṃ bahuprāṇikoṭinām
yaṃ śruta siṃhāsana idṛṣaṃ labhet // 3 //

raśmī sahasrā tava gātrasaṃbhavāḥ
prabhāsayanto bahulokadhātum /
prāmodyajātasya hi lakṣaṇam imaṃ
saṃākramā mahya kṛtena nāyakāḥ // 4 //

kṣipraṃ niṣīdasva kuruṣva 'nugrahaṃ
pūrvaṃ mayā dhārita aṣṭakoṭiyah /
asmin pradeśe munināṃ svayambhuvāṃ
Bhagavan pihādya karotv anugrahaṃ // 5 //

§5 Ms. 3b3-4a2, P. 304a5-304b5, D. 278a3-278b3, 曇 240a14-240a26, 僧 250c23-251a5, 法 254c12-254c27.

atha khalu Bhagavān utthāya pūrvakād āsanāt tatra
mahāratnapadmagarbhe siṃhāsane niṣadya paryaṅkaṃbaddhi
sarvāvantaṃ bodhisattvagaṇaṃ svaivalokayati sma / sāmūtkar-
ṣikāyās ca dharmadeśanāyās teṣāṃ bodhisattvānāṃ mahā-
sattvānāṃ nimittam akārṣit /

tena khalu punaḥ samayena sarvāvān bodhisattvagaṇa
evaṃ cintayati sma / yan nv ayaṃ Mañjuśrīḥ kumārabhūto
'nutpādānirodhaṃ tathāgatam *arhantaṃ*¹⁾ samyaksambuddhaṃ
pariprcchet, ciraśruto 'yam asmābhir dharmaparyāya iti /

atha khalu Mañjuśrīḥ kumārabhūto Bhagavato 'ntikān
nimittam viditvā teṣāṃ ca bodhisattvānāṃ mahāsattvānāṃ
cetasaiva cetaḥparivitarkam ājñāya Bhagavantam etad avocat
/ anutpādo 'nirodha iti Bhagavann ucyate, katamasyaitad
Bhagavan dharmasyādhivacanam anutpādo 'nirodha iti /
imās²⁾ ca gāthā abhāṣat /

anirodham anutpādaṃ
braviṣi tvam vināyaka /

1) Ms. °gatarhamantaṃ

2) Ms. imāś

tat kidr¹⁾(4a)śaṃ mahāprājña
tasya niruktilakṣaṇam // 1 //

anirodham anutpādaṃ
katham eṣa nigadyate /
dṛṣṭāntair hetubhiś caiva
kathayasva mahāmune // 2 //

samāgateme bahubodhisattvā
jñānārthinas tvam ca vibho 'bhivanditum /
saṃpreṣitā lokavināyakebhir
deśehi saddharmam *udāram*²⁾ uttamam // 3 //

§6 Ms. 4a2-5b5, P. 304b5-306b4, D. 278b3-280b1, 曇 240a27-241a3, 僧 251a6-251a23, 法 254c28-255b23.

evam ukte Bhagavān Mañjuśriyaṃ kumārabhūtam etad
avocat / sādhu sādhu Mañjuśrīḥ, sādhu khalu punas tvam
Mañjuśrīs tathāgatam etam arthaṃ paripraṣṭavyaṃ manyase
/ bahunahitāya tvam Mañjuśrīḥ pratipanno bahunasukhāya
lokānukampāyai mahato janakāyasyārthāya hitāya sukhāya
devānāṃ ca manuṣyānāṃ caitarhy āgatānāṃ³⁾ ca bodhi-
sattvānāṃ mahāsattvānāṃ buddhabhūmiprāpaṇārtham / an-
uttrāsas te Mañjuśrīr asmi⁴⁾ sthāne yogaḥ karaṇīyo na

1) Ms. inserts an extra-folio 4*.

2) Ms. udrāran, Tib. rgya chen.

3) Ms. anāgatāgatānān, <法> 所來, Tib. <曇> <僧> omit.

4) Ms. aśmi, Tib. de la.

bhayaṃ na stambhitatvam¹⁾ / jñānapratīsarāṇena ca te
Mañjuśrī bhavitavyam / tathāgatasyaitam artham nirdeśa-
taḥ²⁾ / anutpādo 'nirrodha iti Mañjuśrī tathāgatasyaitad
adhivācanam / tadyathā Mañjuśrī iyaṃ mahāpṛthivī
mahāvaidūryamayī samsthitā bhavet / evaṃ ca samsthitā
bhaved yathā tasyāṃ vaidūryamayāṃ mahāpṛthivyāṃ
trayastrīṃśadbhavanasya, Śakrasya devānām indrasya,
vaijayantasya ca prāsādasya pratibhāsaḥ samdṛśyet / Śakraś
ca devānām indras tatra divyaiḥ pañcabhiḥ kāmagaṇaiḥ
kṛdān ramamāṇaḥ paricārayan³⁾ samdṛśyet /

atha tasmin samaye devāḥ sarvajambūdvīpakāḥ stripu-
ruṣadārakadārikāḥ saṃcodayeyuḥ / āgacchatha bho naranāryaḥ /
paśyate maṃ Śakraṃ devānām indraṃ vaijayante prāsāde
divyaiḥ pañcabhiḥ kāmagaṇaiḥ kṛdāntaṃ ramantaṃ pari(4b)-
cārayantaṃ / āgacchatha bho naranāriḡaṇāḥ / dānāni dadata
puṇyāni kuruta / śīlaṃ ca samādāya vartayata⁴⁾ / idṛṣeṣu
vaijayanteṣu prāsādeṣu kṛdīṣyatha ramiṣyatha paricāra-
yīṣyatha Śakratvāni ca kariṣyatha / idṛṣyā ca riddhyā
samanvāgatā bhaviṣyatha / yādṛṣyā ca Śakro devānām indro
divyaiḥ paribhogaiḥ samarpitaḥ samanvaṅgibhūta iti /

atha Mañjuśrī te stripuruṣadārakadārikās tasyāṃ vai-
dūryamayāṃ mahāpṛthivyāṃ trayastrīṃśadbhavanasya, vai-
jayantasya prāsādasya, Śakrasya devānām indrasya prati-
bhāsaṃ dṛṣṭvāñjalipragṛhaṃ kuryuḥ / puṣpāni ca kṣiperan

1) Ms. stambhitvam

2) Ms. nirddīśataḥ

3) Ms. paricāyana

4) Ms. varttayata

gandhāś ca kṣiperann evaṃ vācaṃ bhāṣante / vāyam apy
evaṃrūpā bhavema yādṛśaḥ Śakro devānām indraḥ, vāyam
apy evaṃ vaijayante prāsāde kṛdema ramema parivārayema
yathāyaṃ Śakro devānām indra iti /

na ca te sattvā evaṃ samjānanti sma / pratibhāso 'yaṃ
vaidūryamayāṃ mahāpṛthivyāṃ yatra trayastrīṃśadbhava-
nam, vaijayantaś ca prāsādaḥ, Śakraś ca devānām indraḥ
parīśuddhatvād mahāvaidūryasya pratibhāsaḥ samdṛśyata iti /
te Śakratvam abhinandanto dānāni ca dadati, puṇyāni ca kurvanti,
śīlaṃ ca samādāya vartante / tatra ca trayastrīṃśadbhavane
pratibhāsa upapattaye kuśalamūlāni ca pariṇāmayanti /

yathā Mañjuśrīḥ (5a) tatra ca vaidūryamayāṃ mahā-
pṛthivyāṃ nāsti tatra trayastrīṃśadbhavanam, na vaijayantaś
ca prāsādaḥ, na ca Śakro devānām indraḥ / api tu pari-
śuddhatvād mahāvaidūryasya samdṛśyate trayastrīṃśadbha-
vanam, vaijayantaś ca prāsādaḥ, Śakrasya devānām indraḥ /
sa cāsan notpanno na niruddhaḥ parīśuddhatvād mahā-
vaidūryasya pratibhāsaḥ samdṛśyate /

evaṃ eva Mañjuśrīḥ parīśuddhatvāc cittasya subhāvitatvād
bhāvanāyāḥ sattvānāṃ tathāgatātmarshādarśanaṃ bhavati /
tathāgatānubhāvena Mañjuśrīḥ sattvās tathāgataṃ paśyanti /
sa cābhūto 'nutpanno 'niruddho na bhāvo nābhāvo na dṛṣyo
nādṛṣyo na lokyo nālokyo na caityo nācaityo na san nāsan /

atha ca Mañjuśrīḥ sattvās tathāgatapratibhāsam āramba-
ṇīkṛtvā puṣpāni kṣipanti, gandhān vastrāṇi ratnāni ca kṣipanti /
evaṃ ca vācaṃ bhāṣante / vāyam apy evaṃrūpā bhavema
yādṛśas tathāgato 'rhan samyaksaṃbuddha iti / te buddha-
jñānābhilāṣiṇo dānāni ca dadati, puṇyāni ca kurvanti, śīlaṃ
ca samādāya vartante / tac ca kuśalamūlaṃ tathāgatajñāna-

pratilambhāya pariṇāmayanti / tadyathā Mañjuśris tatra mahā-
vaiḍūryamayā mahāprthivyā Śakrasya devānām indrasya
pratibhāso neñjati, na manyate, na prapañcayati, na kalpayati¹⁾,
na vikalpayati / akalpo 'vikalpo 'cintyo (5b) 'manasikāraḥ
śāntaḥ śītibhūto 'nutpādo 'nirodho 'dr̥ṣṭo 'śruto 'nāghrāto
'nāsvādito 'spr̥ṣṭo 'nimitto 'vijñaptiko 'vijñāpaniyāḥ /

evam eva Mañjuśris tathāgato 'rhan samyaksambuddho
neñjati, na manyate, na prapañcayati, na kalpayati, na
vikalpayati / akalpo 'vikalpo 'cintyo 'manasikāraḥ śāntaḥ
śītibhūto 'nutpādo 'nirodho 'dr̥ṣṭo 'śruto 'nāghrāto 'nāsvādito
'spr̥ṣṭo 'nimitto 'vijñaptiko 'vijñāpaniyāḥ/ anutpādagatiko hi
Mañjuśris tathāgataḥ / atha ca pratibimba iva lokeṣu dr̥śyate /
yathādhimuktikānām ca sattvānām darśanavaimātratayā,
āyuhpramāṇavaimātratām darśayati / paripācanādhimukti-
balādhānatayā bodhibhājaneṣu sattveṣu pratibhāsaprāpto
bhavati / yathāśayādhimuktyā ca sattvā dharmam śr̥ṇvanti /
yathāśayena triyānam iti sañjānanti, yathāśayena cādhi-
mucyante //

§7 Ms. 5b5-7b2, P. 306b4-308b1, D. 280b1-282a4, 曇 241a4-241b21, 僧一,
法 255b23-256a9

tadyathā Mañjuśrir devānām trayastriṃśānām puṇyabala-
pariṇiṣpannānām dharmasābdānām mahādharmadundubhir
upari vaijayantasya prasādasyāntarikṣagatā cakṣuḥpatha-
samatīkrāntā, adr̥śyā, anālokyā sarvadevapatraiḥ /

atha ca punar Mañjuśriḥ sā mahādharmadundubhiḥ / yasmin

1) Ms. repeats na kalpayati.

samaye devās trayastriṃśatkāyikā tivasatatasamitam divyaiḥ
kāma(6a)krīḍāratiparibhogaiḥ pramattā bhavanti, na bhūyāḥ
sudharmāyāḥ devasabhāyāḥ praviśya dharmam saṃgāyanti,
Śakraś ca yadā devānām indro divyaiḥ kāmakrīḍāratipari-
bhogaiḥ pramatto bhavati, na dharmāsane niśadya dharmam
bhāṣate /

tasmin samaye Mañjuśriḥ sā mahādharmadundubhir adr̥śyā
cānālokyā¹⁾ cakṣuḥpathasamatīkrāntāntarikṣagatā tādr̥śam
dharmasābdam niścārayati / yena ca dharmasābdena sarvāṃs
trayastriṃśatkāyikān devān svareṇa vijñāpayati / anityā mārṣā
rūpaśabdagandharasasparśā mā pramattacāriṇo bhavatha²⁾ /
mā kṣipram asmād bhavanāc cyaviśyatha³⁾ / duḥkhā mārṣāḥ
sarvasaṃskārāḥ, anātmano mārṣāḥ sarvasaṃskārāḥ, śūnyā
mārṣāḥ sarvasaṃskārā mā pramādam āpadyatha / duḥkham
itaś cyavitānām punar atropapattir bhaviṣyati / saṃgāyata
mārṣā dharmam, dharmārāmaratiratā bhavatha dharmasārāḥ,
dharmanimnāḥ, dharmapravaṇāḥ, dharmānusmṛtīmanasikārāḥ /
mārṣā viharatha yūyam punar ebhir evam divyaiḥ kāma-
krīḍāratiparibhogaiḥ, avirahitā bhaviṣyatheti /

tena khalu punar Mañjuśriḥ samayena tasyā adr̥śyā⁴⁾
arūpiṇyā akalpyāyā avikalpāyās cakṣuḥpathasamatīkrāntāyā
anutpannāniruddhāyā vākpathasamatīkrāntāyās cittamano-
(6b)vijñānāpagatāyā mahādharmadundubheḥ śabdena sarve
trayastriṃśatkāyikā devāḥ saṃcoditā bhītās trastā udvi-

1) Ms. ca nālokyā

2) Ms. bhavata

3) Ms. cyaviśyathā

4) Ms. tasyāstadr̥śyā, Tib. mi snañ ba, <曇>不可見, <僧><法>omit.

gnodvignāḥ sudharmāyāṃ devasabhāyāṃ praviśya dharmā-
rāmaratiratā viharanti / dharmasārāḥ, dharmanimnāḥ, dharmā-
pravaṇāḥ, dharmānusmṛtīmanasikārā bhavanti / te tataś cyutā
viśeṣagāmīno¹⁾ bhavanti / Śakraś ca devānāṃ indras tasmin
samaye sudharmāyāṃ devasabhāyāṃ praviśya dharmāsane
niśadya dharmam deśayati /

yadā ca Mañjuśrīr asurā devaiḥ sārḍham saṃgrāmayanti /
tatra yadā trayastriṃśā devāḥ parābhavam gacchanti / tadā sā
dharmadundubhī tādrśaśabdaṃ niścārayati / yena śabdenāsurā
bhītās trastā udvignodvignāḥ palāyanti /

na ca Mañjuśrīr tasyā mahādharmadundubheḥ kaścit
sāmpādayitā vātmabhāvo vā saṃvidyate / adrśyā Mañjuśrīr
sā mahādharmadundubhir anālokyā²⁾ satyābhūtācittācetanā-
nimittarūpiṇyarutānātma³⁾ bhāvādvayā cakṣuḥpathasamati-
krāntā /

atha ca Mañjuśrīr trayastriṃśatkāyikānāṃ devaputrāṇāṃ
pūrvaparikarmakṛtānāṃ mahādharmadundubheḥ śabdo niś-
carati / trāyastriṃśānāṃ devaputrāṇāṃ sarvopadravopāyā-
sopakleśopasāntaye saṃvartate /

yathā Mañjuśrīr tasyā mahādundubher adrśyo 'nātma-
bhāvo⁴⁾ 'nālokyo (7a) 'sann abhūto 'cinto 'cetano 'nimitto

1) Ms. viśeṣu gāmīno, Tib. khyad par du 'gro bar, <曇>生餘勝處, <僧>
omits, <法>勝處受生.

2) Ms. ālokyā, Tib. mi mthoñ ba, <曇>不可觀, <僧>omits, <法>無
所觀嘯.

3) Ms. ātmabhāvā, Tib. dños po med pa, <曇>無體, <僧>omits, <法>
無性.

4) Ms. ātmabhāvo, Tib. yod pa ma yin pa, <曇>元無實, <僧> <法>
omit.

'rūpy aruto 'bhāvo 'dvayaś cakṣuḥpathasamatikrāntaḥ, pūrva-
karmavipākena trayastriṃśatkāyikānāṃ devaputrāṇāṃ sarvo-
padravopāyāsopakleśopasāntaye śabdo niścārayati / pramattāṃś
ca devaputrāṇāṃ dharmasābdena saṃcodayati / sa ca dharmā-
śabdā trayastriṃśatkāyikānāṃ devaputrāṇāṃ sarvopadravo-
pāyāsopakleśopasāntaye saṃvartate /

evam eva Mañjuśrīr tathāgato 'rhan samyaksambuddho
'drśyo 'nālokyo 'nātmabhāvo 'sann abhūto 'citto 'cetano 'nimitto
'rūpy aruto 'dvayo 'bhāvaś cakṣuḥpathasamatikrāntaḥ /

atha ca Mañjuśrīr sattvāḥ pūrvakarmavipākena yathāśayā-
dhimuktyā dharmasābdaṃ¹⁾ niścārayati saṃjānanti / sa ca
dharmasābdaḥ sarvasattvānāṃ sarvopadravopāyāsopakleśo-
pasāntaye saṃvartate / dharmasvaranirghoṣeṇa tathāgata-
ghoṣasvara iti loke saṃkhyāṃ gacchati /

nāsti²⁾ ca Mañjuśrīr tathāgataḥ, atha ca dharmasvara-
ghoṣeṇa tathāgata iti prajñaptir loke sambhavati / sattvānāṃ
eva pūrvakuśalakarmavipākena tathāgatasābdaṃ niścārayati
sattvāḥ saṃjānanti / sarvasattvānāṃ sarvasukhajananārthaṃ
pramattānāṃ ca saṃcodanārthaṃ śabdo niścārayati / te
Mañjuśrīr sattvāḥ śabdaṃ śrutvā tathāgataṃ saṃkalpayanti /
ayaṃ tathā(7b)gatasyātmabhāva iti /

ādikarmikāṇāṃ ca bodhisattvānāṃ sarvabālapṛthagjanā-
nāṃ ca tathāgatārambaṇakuśalamūlasaṃjānanārthaṃ tathā-
gatavāk śrūyate / api tv anutpanno 'niruddho Mañjuśrīr
tathāgato veditavyaḥ //

(担当 木村高尉)

1) Ms. dharman, Tib. chos kyi sgra, <曇>法聲, <僧>omits, <法>法音.

2) Ms. na ca, Tib. yod pa ma yin.

§8 Ms. 7b2-8b4, P. 308b2-309b6, D. 282a4-283a5, 曇 241b21-242a2, 僧一, 法 256a18-b21.

tadyathā Mañjuśrīr nidāghakālāvasāne varṣāṇām prathame māsy āgate sattvānām pūrvakarmavipākena pṛthivīgātānām bijagrāmabhūtagrāmasya sarvatṛṇagulmauśadhivanaspatinām saṃjānanārtham upari vaihāyasy āntarikṣa ākāśe tāḍṛṣā vāyavo vānti / yenodakam saṃbhavati / saṃbhūtam ca mahāpṛthivyām prapatati / tena ca sarvī mahāpṛthivī saṃtarpitā bhavati / sarve Jambūdvīpakās ca sattvās tasmin samaye pramuditā bhavanti / saumanasyajātās tasya megha iti / saṃjñā loke saṃbhavati /

yasmin khalu punar Mañjuśrīḥ samaya upary antarikṣād mahān udakaskandho na nipatati, tasmin samaye sarvaJambūdvīpakāḥ sattvā evaṃ cintayanti / nātra meghaḥ saṃbhavati / yadā tu Mañjuśrīr upary antarikṣād mahān vāriskandho mahāpṛthivyām nipatati, sattvā evaṃ vadanti / aho mahāmegho vāri pramuñcati saṃtarpayati mahāpṛthivīm iti / na punar atra Mañjuśrīr megho vā meghaprajñaptir vā vidyate / vāta-saṃjanito Mañjuśrīr upary antarikṣād mahān udakaskandho nipatati / (8a) so 'pskandho Mañjuśrīs tatraivāntarikṣe 'ntardhiyate / sattvānām pūrvakarmavipākena /

yathā Mañjuśrīs tasya vāriskandhasyopary antarikṣe vāta-saṃkṣobheṇa saṃvāryamāṇasya muñcato vāri megha iti prajñaptir bhavati / sattvānām pūrvakarmavipākena / na punar atra Mañjuśrīr meghaḥ saṃvidyate, na meghaprajñaptiḥ /

anutpanno 'niruddho¹⁾ Mañjuśrīr meghaś cittagatyanavatāra āgatigativinirmuktaḥ /

evam eva Mañjuśrīḥ pūrvakuśalamūlasambhāropacitānām²⁾ bodhisattvānām mahāsattvānām cānyeṣām ca sattvānām śrāvaka-pratyekabuddhajñānābhiprāyāṇām avaropitakuśalamūlānām ca sattvānām nirvāṇamārgasaṃdarśanahetukānām āsaṃga-pratibhānas tathāgato 'rhan samyaksambuddho loka utpanna iti saṃkhyāṃ³⁾ gacchati / sa yad bhāṣate tat sarvaṃ tathāvitathānanyathā⁴⁾, tasya devamanuṣyeṣu tathāgata iti nāma kṛtam / atha ca Mañjuśrīḥ śabdo niścarati devamanuṣyeṣu yaduta tathāgata iti / na punar Mañjuśrīs tathāgataḥ saṃvidyate / animitto Mañjuśrīs tathāgato nimittāpagato na deśastho na videśasthaḥ, abhūto 'nutpanno 'niruddhaḥ / tat khalu punar Mañjuśrīs tathāgatapratibhāsaḥ sadevakam lokam dharmeṇa saṃtarpayitvā saṃpravārayitvā, ādikarmikānām ca bodhisattvānā(8b)ṃ cānyeṣām ca sarvabālapṛthagjanānām nirvāṇavainayikānām pūrvakarmavipākenādarśanābhāso bhavati/teṣām evaṃ bhavati / parinirvṛtas tathāgata iti / na Mañjuśrīs tathāgata utpadyate vā nirudhyate vā /

anutpanno 'niruddho Mañjuśrīs tathāgataḥ / ādiparinirvṛto Mañjuśrīs tathāgato 'rhan samyaksambuddhaḥ / yathā Mañju-

1) Ms. omits 'niruddho, Tib. ma 'gags pa, <曇> 不滅, <僧> <法> omits.

2) Ms. omits mūla, Tib. rtsa ba'i, <曇> <法> 善根, <僧> omits.

3) Ms. saṃkhyā

4) Ms. tathā avitathā anyathā, Tib. de bzin pa ma nor ba de bzin pa gzan ma yin pa de bzin pa yin pas /, <曇> 眞語如語不異語, <僧> omits, <法> 無別異.

śrīr udakārambaṇenābhūtasya meghasyānutpannāniruddhasyāsato meghaprajñaptiḥ¹⁾ sthitā loke megha iti / evam eva Mañjuśrīr dharmadeśanārambaṇenābhūtasya tathāgatasyānutpannāniruddhasyāsata ādita evājātasya nāmaprajñaptiḥ sthitā loke tathāgato 'rhan²⁾ samyaksambuddha iti //

§9 Ms. 8b4-10a4, P. 309b6-311a6, D. 283a5-284b3, 曇 242a3-b15, 僧一, 法 256b21-257a2.

tadyathāpi Mañjuśrīr Mahābrahmānabhībḥur daśatrisāhasramahāsāhasravaśavartī divase divase sarvadevanikāyān vyavalokayati, yāvac cāturmahārājikadevanikāyaparyantān / tena khalu punar Mañjuśrīḥ samayena tasya Mahābrahmaṇo daśatrisāhasramahāsāhasravaśavartināḥ sarvadevanikāyān vyavalokayataḥ, sarvadevanikāyeṣu sarvadevaputrāḥ svakasvakān kāmakriḍāratiparibhogāṃs tyaktvā sarvatūryatādāvacarasamgītiṃ śamayitvā, kāmakriḍāratimanasikārotsrṣṭāḥ sagauravā añjaliṃ (9a) pragṛhya Mahābrahmāṇam animiṣaṃ vyavalokayanti / sa ca Mahābrahmā sarvadevanikāyeṣu muhūrtaṃ darśanaṃ dadāti / te ca devaputrās tasmin samaye mahābrahmalokopapattim ākāṅkṣanti, mahābrahmalokopattaye ca kuśalamūlāni pariṇāmayanti /

sa ca Mañjuśrīr Mahābrahmācyavamānas tato brahmvimānād anyam adhiṭṭhāti Mahābrahmāṇaṃ daśatrisāhasramahāsāhasravaśavartināṃ pūrvapraṇidhānādhiṣṭhānena teṣāṃ ca devaputrāṇāṃ pūrvakuśalamūlopacayena /

1) Ms. meghaprajñapti

2) Ms. rhin, Tib. dgra bcom pa, <曇> 應, <僧> omits, <法> 應供.

sa ca Mañjuśrīr nirmīto Mahābrahmā divase divase sarvadevanikāyān vyavalokayati, yāvac cāturmahārājikāyikadevanikāyān / tena khalu punar Mañjuśrīḥ samayena sarveṣu devanikāyeṣu sarvadevaputrāḥ svakasvakān kāmakriḍāratiparibhogāṃs tyaktvā sarvatūryatādāvacarasamgītiṃ¹⁾ praśamayitvā, kāmakriḍāratimanasikārotsrṣṭāḥ sagauravā añjaliṃ pragṛhya Mahābrahmāṇam animiṣaṃ vyavalokayanti sma / sa ca Mahābrahmā sarvadevanikāyeṣu muhūrtaṃ darśanaṃ dadāti, na ca sthānāc calati / te ca devaputrās tasmin samaye mahābrahmalokopapattim ākāṅkṣanti, brahmalokopattaye ca kuśalamūlāni pariṇāmayanti /

na cātra Mañjuśrīr (9b) Brahmā samvidyate / śūnyo 'yaṃ Mañjuśrīr Brahmā vaśiko 'bhūto 'nakṣaro 'ghoṣo 'deśo 'bhāvo 'cintyo 'nimittaś cittamanovijñānāpagato 'nutpanno 'niruddhaḥ / atha ca Mañjuśrīḥ sarvadevanikāyeṣu darśanābhāso bhavati, tasyaiva Mahābrahmaṇaḥ pūrvakuśalamūlapraṇidhānādhiṣṭhānena teṣāṃ ca devaputrāṇāṃ pūrvakuśalamūlopacayena / na ca Mañjuśrīs teṣāṃ devaputrāṇāṃ evaṃ bhavati / nirmīto 'yaṃ Brahmā, śūnyo vaśiko²⁾ 'bhūto 'nakṣaro 'ghoṣo 'deśo 'bhāvo 'cintyo 'nimittaś cittamanovijñānāpagato 'nutpanno 'niruddho veti /

evam eva Mañjuśrīs tathāgato 'py arhan samyaksambuddhaḥ śūnyo vaśiko³⁾ 'bhūto 'nakṣaro 'ghoṣo 'deśo 'bhāvo 'cintyo 'nimittaś cittamanovijñānāpagato 'nutpanno 'niruddhaḥ / atha ca punar Mañjuśrīs tathāgato 'rhan samyaksambuddhaḥ pūrv-

1) Ms. 'saṅgītiḥ

2) Ms. 'vaśiko, Tib. ya ma brla, <曇> 無不實, <僧> omits, <法> 無實.

3) Ms. 'vaśiko, Tib. ya ma brla, <曇> 無不實, <僧> omits, <法> 無有實.

bodhisattvacaryāpraṇidhānādhiṣṭhānena, ādikarṁiṇām ca bodhisattvānām sarvaśrāvakaḥpratyekabuddhayānasamprasthitānām ca sarvabālaprthagjanānām sarvakuśalamūlādhiṣṭhānena lakṣaṇaśatasahasrālamkṛtas tathāgataḥ pratibimbam iva loke saṁdṛśyate, na ca sthānāc calati /

na ca Mañjuśrīr ādikarmikāṇām ca bodhisattvānām sarvaśrāvakaḥpratyeka(10a)buddhayānikānām sarvabālaprthagjanānām caivaṁ bhavati / śūnyas tathāgato¹⁾ vaśiko²⁾ 'bhūto 'nakṣaro 'ghoṣo 'deśo 'bhāvo 'cintyo 'nimittaś cittamanovijñānāpagato 'nutpanno 'niruddho ceti / atha ca Mañjuśrīr tathāgatātmabhāvāl lakṣaṇaśatasahasrālamkṛtāt sarvatathāgateryāpatheṣu śūnyeṣu nānāvidhivicitrāṇām³⁾ nānādhimuktānām sattvānām mahādharmaśāntā niścarati / sā ca dharmadeśānā sarvasattvānām sarvopadravopāyāsopakleśopāśāntaye⁴⁾ saṁvartate / tatra ca tathāgataḥ samayaḥ sarvatroppekṣako nirvikalpo nirviśeṣaḥ / tad anenāpi te Mañjuśrīḥ paryāyeṇaivaṁ veditavyam, anutpādo 'nirodha iti tathāgatasyaitad adhivacanam iti //

§10 Ms. 10a4-6, P. 311a6-b1, D. 284b3-5, 曇 242b15-19, 僧 251a24-28, 法 257a3-7.

atha khalu Bhagavāṁs tasyāṁ velāyām ime⁵⁾ gāthe abhāṣat /

1) Ms. tathāgata

2) Ms. 'vaśiko, Tib. ya ma brla, <曇>無不實, <僧> omits, <法> 無有實.

3) Ms. 'vicitrāḥ

4) Ms. sarvopadravopāyāsopakleśopāśāntaye, Tib. gnod pa dañ / 'khrug pa dañ ñe ba'i ñon moñs pa thams cad ñe bar zi bar byed pa(P. par) 'gyur te, <曇> 能令衆生遠離一切諸障憂惱無染寂靜, <僧> omits, <法> 令諸衆生一切擾亂隨煩惱等皆得寂止.

5) Ms. imā

anutpādadharmaḥ¹⁾ satataṁ tathāgataḥ sarve ca dharmāḥ²⁾ sugatena sādṛśāḥ / nimittagrāheṇa tu bālabuddhayo asatsu dharmeṣu caranti loke // 1 //

tathāgato hi pratibimbabhūtaḥ kuśalasya dharmasya anāsravasya³⁾ / na cātra tathatā na tathāgato 'sti bimbaṁ ca saṁdṛśyati sarvaloke // 2 //

§11 Ms. 10a6-11b7, P. 311b1-313a8, D. 284b5-286a7, 曇 242b20-243a11, 僧 251a29-b20, 法 257a8-b25.

tadyathā Mañjuśrīḥ sūryaraśmayo Jambūdvīpe pūrvataram evatāvad mahāśailendrārājānam avabhāsayanti / tataḥ paścād cakravāḍān mahācakravāḍān avabhāsayanti / tataḥ paścād uccocān pṛthivīpradeśān avabhāsa(10b)yanti / tataḥ paścād iha Jambūdvīpe nimnān pṛthivīpradeśān avabhāsayanti / te ca Mañjuśrīḥ sūryaraśmayo na kalpayanti, na vikalpayanti, na cintayanti, na vicintayanti / cittamanovijñānāpagatā Mañjuśrīḥ sūryaraśmayāḥ, anutpannā aniruddhāḥ⁴⁾, alakṣaṇā lakṣaṇāpagatāḥ, amanaskārā manaskārāpagatāḥ, aprapañcāḥ pra-

1) Ms. 'dharmāḥ

2) Ms. dharmā

3) Ms. anāsravasya, Tib. zag med, <曇><法>無漏, <僧> omits.

4) Ms. anutpannāniruddhā

pañcāpagatāḥ, aparidāhā¹⁾ niṣparidāhāḥ, naurasthā na parasthāḥ, nocca na nicāḥ, na baddhā na muktāḥ, na jñānavanto nājñānavantaḥ, na saṃkleśā na niḥkleśāḥ, na satyavādino na mṛṣāvādinaḥ, na tīre na nimne, na sthale naughe, na tarkāvacarā nātarkāvacarāḥ²⁾, na rūpiṇo nārūpiṇaḥ / atha ca punar Mañjuśrīḥ pṛthivyām uccanicamadhyaviśeṣeṇa hīnamadhyotkrṣṭāvabhāsasya cchāyā vaicitryam bhavati /

evam eva Mañjuśrīḥ tathāgato 'py arhan samyaksambuddho³⁾ na kalpayati, na vikalpayati, na cintayati, na vicintayati / cittamanovijñānāpagato Mañjuśrīḥ tathāgataḥ³⁾, anutpanno 'niruddhaḥ, alakṣaṇo lakṣaṇāpagataḥ, amanaskāro manaskārapagataḥ, aprapañcaḥ prapañcāpagataḥ, aparidāho niṣparidāhaḥ / naurastho na pārasthaḥ, nocco na nicāḥ, na baddho na muktaḥ, na jñānavān nājñānavān, na saṃkleśo na niḥkleśāḥ, na satyavādī na mṛṣāvādī, nāvāre na pāre, na tīre nātīre, na nimne nānimne, na sthale nāsthale, nau(11a)ghe nānoghe, na sarvajño⁴⁾ nāsarvajñaḥ, na tarko nātarkaḥ, na pracāro

1) Ms. aparihārā, Tib. yoṅs su gduñ ba med pa, <曇> 無障礙, <僧> omits, <法> 無諸損惱。

2) Ms. na tarkkavacarā nātarkkavacarāḥ, Tib. rtog ge'i spyod yul ma yin / rtog ge ma yin pa'i spyod yul ma yin, <曇> 無覺, <僧> omits, <法> 非尋伺非離尋伺。

3) Ms. omits, Tib. ['jam dpal de bzin du de bzin gsegs pa dgra bcom pa yañ dag par rdzogs pa'i sañs rgyas kyañ] rtog par mi byed / rnam par rtog par mi byed / sems par mi byed / rnam par sems par mi byed de / 'jam dpal de bzin gsegs pa ni sems dañ / yid dañ / rnam par śes pa dañ bral ba / [ma skyes pa / ma 'gag(P. 'gags) pa], <曇> [文殊師利。如來應正遍知亦復如是。] 不分別無分別不思惟。文殊師利。何以故。如來應正遍知。離心意意識[不生不滅], <僧> [如來亦爾。] 無心意識[無相離相。斷一切相。], <法> omits。

4) Ms. sarvvajñe

nāpracāraḥ¹⁾, na samudācāro nāsamudācāraḥ, na smṛtimān nāsmṛtimān, na cetano na niścetanaḥ, na mano nāmanaḥ, na nirjāto nānirjātaḥ, na nāmo nānāmaḥ, na rūpo nārūpaḥ, na vyāhāro nāvāhāraḥ, na prajñapyo nāprajñapyāḥ, na dṛṣyo nādṛṣyaḥ, na netrī nānetrī, na mārḡapraṇetā nāmārḡapraṇetā, na prāptaphalo nāprāptaphalaḥ, na kalpo nākalpaḥ, na kalpāpagato nākalpāpagataḥ /

atha ca punar Mañjuśrīḥ tathāgatasūryamaṇḍalajñānaraśmayas traidhātuke 'nantamadhyadharmadhātvapratihataraśmyavabhāsapramuktāḥ / prasṛtās ca²⁾ raśmayaḥ pūrvataram eva mahāśailendrakalpādhyāśayānām bodhisattvānām kāye nipatanti / tataḥ paścāt pratyekabuddhayānasamprasthitānām kāye nipatanti / tataḥ paścāt chrāvakayānasamprasthitānām kāye nipatanti / tataḥ paścāt kuśalādhyāśayānām yathādhi-muktinām³⁾ sattvānām kāye nipatanti / tataḥ paścāt antaśo mithyātvaniyateṣu sattvasamptāneṣu kāye tathāgatasūryamaṇḍalaraśmayo nipatanti / teṣām copakāribhūtā bhavanty anāgatahetusaṃjananatayā, saṃvardhayanti ca kuśalair dharmaiḥ /

tatra ca tathāga(11b)to⁴⁾ Mañjuśrīḥ samaḥ sarvatropekṣako nirvikalpo nirviśeṣaḥ⁵⁾ / na punar Mañjuśrīḥ tathāgatajñānasūryamaṇḍalasyaivaṃ bhavati / asyāhaṃ sattvasyodāraṃ

1) Ms. na <<pra>>cāro nāpracāraḥ, Tib. spyod pa ma yin / spyod pa med pa ma yin, <曇> 非行者非無行者, <僧> 非行非不行, <法> omits。

2) Ms. ca na raśmayaḥ, Tib. ye śes kyi 'od zer btañ ba dag gis kyañ, <曇> 普照衆生亦復如是, <僧> omits, <法> 如來所放智日光明。

3) Ms. yathāvimuktyānām, Tib. mos pa ji lta ba dañ ldan pa rnams kyi, <曇> 能信, <僧> omits, <法> 深固信解。

4) Ms. tathāga, Tib. de bzin gsegs pa ni, <曇> <僧> <法> 如來。

5) Ms. narviśeṣaḥ

dharmam deśayiṣyāmi, asya na deśayiṣyāmi / na tasyaivam vikalpo bhavati, ayam udārādhimuktikaḥ sattvaḥ, ayam¹⁾ madhyādhimuktikaḥ, ayam śrāvakayānādhimuktikaḥ / ayam kuśalāśayaḥ, ayam hino mithyāśaya iti /

na Mañjuśris tathāgatajñānasūryamaṇḍalasyaivam bhavati / ayam udārāśayādhimuktikaḥ sattvo 'sya mahāyānam deśayiṣyāmi / ayam madhyāśayādhimuktiko²⁾ 'sya pratyekabuddhayānam deśayiṣyāmi / ayam śrāvakayānādhimuktiko 'sya śrāvakayānam deśayiṣyāmi / kuśalākuśalāśayānam ca sattvānām āśayam viditvā viśodhayiṣyāmi, ṛjukāṃ dṛṣṭim kariṣyāmi / yāvad mithyātvanīyatānām api sattvānām yathānurūpaṃ dharmam deśayiṣyāmi / na tathāgatajñānasūryamaṇḍalaraśmyavabhāsasyaivam³⁾ vikalpo bhavati / tat kasya hetoḥ / sarvakalpavikalpaprapañcasamucchinnavāt tathāgatajñānasūryamaṇḍalaraśmyavabhāsasya / atha ca Mañjuśriḥ sattvānām kuśalāśayasamptānavaicitryāt tathāgatajñānasūryamaṇḍalaraśmyavabhāsasya vaicitryam bhavati //

§12 Ms. 11b7-12b4, P. 313a8-314a6, D. 286a7-287a4, 曇 243a12-b4, 僧 251b20-c5, 法 257b26-c19.

tadyathā Mañjuśrir asti mahāsāgare sarvā(12a)bhiprāya paripūraṇam nāma mahāmaṇiratnam tad dhvajāgrāvabaddham / yasya sattvasya yādṛśo 'bhiprāyo bhavati, tādr̥ṣam tataḥ

1) Ms. aya

2) Ms. 'mukto

3) Ms. 'raśmyāvabhāsasyaivam

śabdaṃ niścarantaṃ sattvāḥ saṃjānanti¹⁾ / tac ca mahāmaṇiratnam na kalpayati na vikalpayati na cintayati na vicintayati, acintyaṃ niścintyaṃ cittamanovijñānāpagatam /

evam eva Mañjuśris tathāgato na kalpayati na vikalpayati na cintayati na vicintayati, na cintyo niścintyaś cittamanovijñānāpagataḥ / agrāho 'paryavagrāhaḥ, aprāpto 'prāptavyaḥ, praṇunnapratyekasatyah²⁾, praṇunnarāgaḥ praṇunnadoṣaḥ praṇunnamohaḥ, na satyo na mṛṣā, na nityo nānityaḥ, na prabho nāprabhaḥ³⁾, na loko nālokaḥ, avitarko 'vicāraḥ, anutpanno 'niruddhaḥ / acintyo 'pracintyaḥ, asvabhāvo 'svābhāvyāḥ, svabhāvaśūnyaḥ⁴⁾, anāyūho 'niryūhaḥ, anabhiniveśyaḥ, avyavahāro vyavahārasamucchedaḥ, anānando nirānando nardīsamudghātaḥ⁵⁾, asaṃkhyātaḥ saṃkhyāpagataḥ, agatir agatigāmī sarvagatīsamucchinnaḥ, sarvavyāhārasamucchinnaḥ, adṛśyo 'nālokyo 'grāhyaḥ, nāvakāśo nānavakāśaḥ, na paśyo na nirdeśyaḥ, na sāmāgrī na visāmāgrī, na vikalpito nāvikalpitaḥ, aviṭhāpito⁶⁾ (12b) 'saṃdarśitaḥ, asaṃkliṣṭo 'parīśodhanārhaḥ, na nāma na rūpaṃ⁷⁾ na nimittam, na karma na karmavipākaḥ, nātīto

1) Ms. sajananti

2) Ms. praṇunnaḥ / pratyekasatyah, Tib. so so'i bden pa bsal ba, <曇> <僧> omit, <法> 無差別諦.

3) Ms. nāprabhoh

4) Ms. abhāvaśūnyaḥ, Tib. rañ bzin stoñ pa, <曇> <僧> omit, <法> 空.

5) Ms. nadīsamudghātaḥ, Tib. kun tu(P. du) dga' bas nes par bcom pa, <曇> 無生, <僧> omits, <法> 喜愛斷故.

6) Ms. avi..<<thā>>pitaḥ, Tib. rnam par bsgrubs pa ma yin, <曇> <僧> omit, <法> 無障礙.

7) Ms. nānāmarūpan, Tib. miñ med pa / gzugs med pa /, <曇> 非名非色, <僧> 非名非色, <法> 無名無色[相]

nānāgato na pratyutpannaḥ, niṣkiñcanaḥ, araṇaḥ, anakṣaraḥ, aghoṣo ghoṣasamatikrānto 'rutah, alakṣaṇaḥ sarvalakṣaṇāpagataḥ, nādhyātmaṃ¹⁾ na bahirdhā nobhayam antareṇopalabhyate / atha ca Mañjuśris tathāgatajñānaratnam adhyāśa-yapariśuddhaṃ mahākaruṇādhvajāgrāvabaddham, tato yo yathāśayādhimuktaḥ sattvaḥ sa tathā dharmadeśanāṃ niścarantiṃ samjānāti / tatra ca tathāgataḥ samaḥ sarvatropakṣako nirvikalpo nirviśeṣaḥ //

§13 Ms. 12b4-13b3, P. 314a6-315a7, D. 287a4-288a5, 曇 243b5-c4, 僧 251c5-8, 法 257c20-258a19.

tadyathā Mañjuśriḥ pratiśrutkām anyarutavijñaptito²⁾ niścarantiṃ sattvāḥ samjānanti / sā ca nātītā nānāgatā na pratyutpannā³⁾, nādhyātmaṃ na⁴⁾ bahirdhā nobhayam antareṇopalabhyate, notpannā na niruddhā, nocchinnā na śāśvatā, nā jñānavatī nājñānavatī, na prajñā nāprajñā, na vidyā nāvidyā, na vimuktir nāvimuktiḥ, na sāvadyā na niravadyā, na smṛtir nāsmṛtiḥ, na sthānavatī nāsthānavatī, na niṣadyā nāniṣadyā, na pṛthivīdhātur nābdhātur na tejodhātur na vāyudhātuḥ, na saṃskṛtā nāsaṃskṛtā, na niṣprapañcā na⁵⁾ saprapañcā, na

1) Ms. nādhyātmyaṃ

2) Ms. pratiśrutkām yarutavijñaptito, Tib. brag ca ni gzan gyi rnam par rig pa las, <曇> 譬如響聲從他而出, <僧> 如因聲生響, <法> 如響應聲。隨彼響聲。

3) Ms. pratyutpannāḥ

4) Ms. omits na, Tib. phyi rol ma yin /, <曇> <僧> <法> 非外。

5) Ms. omits na, Tib. spros pa yod pa ma yin /, <曇> 非戲論, <僧> omits, <法> 非戲論。

rutā nārutā¹⁾, na dṛśyā nādṛśyā, anakṣarā, anakṣarāpagatā²⁾, aghoṣā (13a) ghoṣasamatikrāntā³⁾, atulā⁴⁾ tulanāsamatikrāntā, alakṣaṇā lakṣaṇāpagatā, na śāntir nāśāntiḥ, na dirghā na hrasvā, na cetanā nācetanā, na caityā nācaityā, na lokyā nālokyā, darśanasvabhāvena sūnyā, asmṛtiḥ, amanasikārā, avitarkā, avicārā, cittamanovijñānāpagatā, sarvatra samā nirvikalpā nirviśeṣā, tryadhvasamatikrāntā / atha ca Mañjuśriḥ pratiśrutkā nānārutaghoṣā nānādhyāśayānāṃ sattvānāṃ nānārutaghoṣavijñaptito niścarati / tāṃś ca sattvāḥ⁵⁾ tathaiva samjānanti /

evam eva Mañjuśris tathāgato 'rhan samyaksambuddho nātito nānāgato⁶⁾ na pratyutpannaḥ, nādhyātmaṃ na bahirdhā nobhayam antareṇopalabhyate, notpanno na niruddhaḥ, nocchinno na śāśvataḥ, na jñānavān nājñānavān, aprajñāvān nāprajñāvān, na vidyā nāvidyā, na vimuktir nāvimuktiḥ, na sāvadyo na niravadyaḥ, na smṛtimān nāsmṛtimān, na sthānavān nāsthānavān, na niṣadyo nāniṣadyaḥ, ⁷⁾na pṛthivīdhātur nābdhātur na tejodhātur na vāyudhātuḥ⁷⁾, na saṃskṛto nāsaṃskṛtaḥ, na

1) Ms. omits na rutā nārutā, Tib. sgra ma yin / sgra med pa ma yin, <曇> 非聲非不聲, <僧> omits, <法> 非有造作非無造作。

2) Tib. <曇> <僧> <法> omits.

3) Ms. ghoṣasamatikrāntāḥ

4) Ms. atulān

5) Ms. satvā, Tib. byañ chub sems dpa' rnam kyis, <曇> <僧> omit, <法> 諸衆生。

6) Ms. nāgato, Tib. ma 'oñs pa ma yin, <曇> 非未來, <僧> omits, <法> 非過去未來現在。

7) Ms. na pṛthivīdhātu nabdhātu na tejodhātu <<na tejodhātu>>, Tib. sa'i khams ma yin / chu'i khams ma yin / me'i khams ma yin / rluñ gi khams ma yin, <曇> 非地界非水界。非火界非風界, <僧> omits, <法> 非

prapañco nāprapañcaḥ, na ruto nārutaḥ, na dṛśyo nādrśyaḥ, anakṣaraḥ, aghoṣo ghoṣasamatikrāntaḥ, atulas tulāsamatikrāntaḥ¹⁾, alakṣaṇo lakṣaṇāpagataḥ, na śānto nāśāntaḥ, na dīrgho (13b) na hrasvaḥ, na cetano nācetaṇaḥ, na caityo nācaityaḥ, na loko nālokaḥ, darśanasvabhāvena śūnyaḥ, asmṛtiḥ, amanasikāraḥ, avitarkaḥ, avicāraḥ, cittamanovijñānāpagataḥ, sarvatra samo²⁾ nirvikalpo nirviśeṣaḥ, tryadhasamatikramaḥ / atha ca Mañjuśrīr nānāvimuktāḥ sattvā nānādhyāśaya-vijñaptitas tathāgatavācam niścaraṇim³⁾ saṃjānanti //

§14 Ms. 13b3-14a2, P. 315a7-b7, D. 288a5-b4, 曇 243c4-19, 僧 251c8-12, 法 258a19-b2.

tadyathāpi Mañjuśrīḥ pṛthivīm niśritya pṛthivīm pratiṣṭhāya sarvatṛṇagulmauśadhivanaspatayo vṛddhiṃ virūḍhiṃ⁴⁾ vaipulyatām āpadyante / na Mañjuśrīḥ pṛthivī kalpayati, na vikalpayati, sarvatra samā⁵⁾ nirvikalpā, nirviśeṣā niścintā cittamanovijñānāpagatā⁵⁾ /

evam eva Mañjuśrīs tathāgataṃ niśritya tathāgataṃ pratiṣṭhāya sarvasattvānāṃ sarvakuśalamūlāni vṛddhiṃ virūḍhiṃ vaipulyatām āpadyante / śrāvakayānikānāṃ vā pratyekabuddhayānikānāṃ vā mahāyānikānāṃ vā, anyeṣāṃ

地界非水火風界。

1) Ms. tulāsamatakrāntaḥ

2) Ms. sarvatra so, Tib. thams cad du mñam zin btañ sñoms la, <曇> <法>
一切處平等, <僧> omits.

3) Ms. niścaraṇti

4) Ms. virūḍhiṃ

5) Ms. nirvikalpāni nirviśeṣāḥ niścintāś cittamanovijñānāpagatāḥ

vā carakaparivrājakanirgranthaprabhṛtinām¹⁾ sarvatirthyāyatanānāṃ kuśalamūlāni, yāni cānyāny antaśo mithyātva-niyatānāṃ kuśalamūlāni sarvāṇi tāni tathāgataṃ niśritya tathāgataṃ pratiṣṭhāya vṛddhiṃ virūḍhiṃ vaipulyatām āpadyante / na ca Mañjuśrīs tathāgataḥ kalpayati, na vikalpayati / sarvakalpa(14a)vikalpārambaṇamanasikārocchinno Mañjuśrīs tathāgato 'rhan samyakṣambuddhaḥ, cittamanovijñānāpagataḥ, atarkaḥ, atarkāvacaraḥ, adṛśyaḥ, anālokaḥ, acintyaḥ, acintāniyaḥ, amanasikāraḥ, niścintāḥ, cittamanovijñānāpagataḥ, samaḥ sarvatropekṣako nirvikalpo nirviśeṣaḥ //

(担当 大塚伸夫)

§15 Ms. 14a2-15a2, P. 315b7-317a1, D. 288b4-289b4, 曇 243c20-224a29, 僧 251c12-20, 法 258b2-c7.

tadyathā Mañjuśrīr ākāśaṃ sarvatra samaṃ nirvikalpaṃ nirviśeṣaṃ, anutpannam aniruddham, nātitaṃ nānāgataṃ na pratyutpannam, alakṣyam aprapañcam, arūpy²⁾ anidarśanam avijñapanīyam, asaṃsparśam aniketam, atulyaṃ³⁾ tulāsamatikrāntam, anupamam upamāsamatikrāntam, apratiṣṭham, agrāhyam, cakṣuḥpathasamatikrāntam, cittamanovijñānāpagatam, alakṣaṇam⁴⁾, anakṣaram, aghoṣam amanasikāram, anāyūham

1) Ms. 'jakanirgranthaprabhṛtinām

2) Ms. anirūpy, Tib. gjuḡs med pa, <曇> 無色, <僧> <法> omit.

3) Ms. antalyaṃ, Tib. gzal du med pa, <曇> 不可量, <僧> omits, <法> 無稱量.

4) Ms. omits alakṣaṇam, Tib. mtshan ñid med pa, <曇> 無相, <僧> <法> omit.

aniryūham, anukṣepāprakṣepam¹⁾, vākpathasamatikrāntam,
sarvatrānugatam apratiṣṭhitam²⁾/ atha Mañjuśrīḥ sattvāḥ
saṁsthānasya hīnamadhyotkrṣṭatayākāśaṁ hīnotkrṣṭaṁ saṁ-
jānanti /

evam eva Mañjuśrīḥ tathāgato 'py arhan samyaksambuddhaḥ
sarvatra samo *nirvikalpo*³⁾ nirviśeṣaḥ, anutpanno 'niruddhaḥ,
nātito nānāgato na pratyutpannaḥ, alakṣyo 'prapañcaḥ, arūpy
anidarśano 'vijñaptikaḥ, asparśo 'niketaḥ, atulas tulāsam-
atīkrāntaḥ, anupama (14b) upamāsamatīkrāntaḥ, apratiṣṭhitaḥ,
agrāhyaḥ, cakṣuḥpathasamatīkrāntaḥ, cittamanovijñānāpagataḥ,
alākṣaṇaḥ, anākṣaraḥ, aghoṣo 'manasikāraḥ, anāyūhāniryūhaḥ,
anikṣepo 'prakṣepaḥ, vākpathasamatīkrāntaḥ, sarvatrānugato
'nupraviṣṭaḥ / atha ca Mañjuśrīr ye hīnamadhyotkrṣṭāśayāḥ
sattvās te hīnamadhyotkrṣṭaṁ tathāgataṁ paśyanti /

na ca Mañjuśrīḥ tathāgatasyaivaṁ bhavati / ayam hīnādhy-
āśayādhimuktaḥ sattvaḥ, asya sattvasya hīnāṁ rūpakāya-
*varṇapariniṣpattiṁ*⁴⁾ darśayiṣyāmi / ayam madhyāśayādhi-
muktaḥ sattvaḥ, asya madhyamāṁ rūpakāyavarṇapari-
niṣpattiṁ darśayiṣyāmi / ayam udārāśayādhimuktaḥ sattvaḥ,
asyodārāṁ rūpakāyavarṇapariniṣpattiṁ darśayiṣyāmi /

evam eva Mañjuśrīr dharmadeśanāyām anugantavyam /
na ca Mañjuśrīḥ tathāgatasyaivaṁ bhavati / ayam hīnādhi-

1) Ms. anukṣepāprakṣepam, Tib. 'degs pa med pa (P. omits pa) / g'zag pa
med pa, <曇> 不可轉不可換, <僧> <法> omit.

2) Tib. rjes su zugs pa, <曇> 入, <僧> omits, <法> 無所住.

3) Ms. omits, Tib. rnam par mi rtog la, <曇> 無分別, <僧> omits, <法> 無
差別.

4) Ms. omits varṇa.

muktaḥ sattvaḥ, asya sattvasya hīnāṁ śrāvakayānakathāṁ
kariṣye / ayam madhyāśayādhimuktaḥ sattvaḥ, asya sattvasya
pratyekabuddhayānakathāṁ kariṣye / ayam udārāśayādhi-
muktaḥ sattvaḥ, asya sattvasya mahāyānakathāṁ kariṣye /

na Mañjuśrīḥ tathāgatasyaivaṁ bhavati / ayam udārā-
dhimuktaḥ sattvaḥ, asya sattvasya dānakathāṁ kariṣye /

evam śī(15a)laṁ kṣāntiṁ vīryaṁ dhyānaṁ ca / na Mañjuśrīḥ
tathāgatasyaivaṁ bhavati / ayam prajñāpāramitādhimuktaḥ
sattvaḥ, asya sattvasya prajñāpāramitāṁ kathāṁ kathayiṣye /
naivaṁ Mañjuśrīḥ tathāgatasyaivaṁ bhavati / tat kasmād
dhetoḥ / dharmakāyo¹⁾ Mañjuśrīḥ tathāgataḥ / atyantānutpanno
Mañjuśrīḥ tathāgataḥ //

1) Ms. tharmakāyo

III

§16 Ms. 15a2-16a4, P. 317a1-318a4, D. 289b4-290b6, 曇 224a29-c13, 僧 251c20-29,
法 258c7-259a15.

na Mañjuśrīḥ tathāgatasya nāmarūpaniruktyānusāri
vijñānaṃ pravartate / na Mañjuśrīḥ tathāgataḥ kalpayati, na
vikalpayati / kṣaṇiko hi Mañjuśrīḥ tathāgato 'kṣayalakṣaṇo
'kṣayakoṭībhūtakotiṇiyataḥ /

sarvadharmasamatākoṭī Mañjuśrīḥ tathāgato 'rhan samyak-
sambuddhaḥ samaḥ sarvatra nirvikalpo nirviśeṣaḥ, na hīno
na madhyo notkrṣṭaḥ / evam eva Mañjuśrīḥ samāḥ sarva-
dharmāḥ, nirvikalpā nirviśeṣāḥ, na hīnā na madhyā notkrṣṭāḥ /
tat kasmād dhetoḥ / anupalabdhitvāt sarvadharmāṇām / yā
Mañjuśrīḥ anupalabdhīḥ sarvadharmāṇām sā samatā, yā samatā
sā sthitā, yā¹⁾ sthitā sācalanātā, yācalanātā sāniśrayatā /

aniśritasya sarvadharmeṣu nāsti cittapraṭiṣṭhānam / apra-
ṭiṣṭhitacittasyānutpattir ājāyate / evaṃ darśināś ca viparyastāc
cittacaitasikā na pravartante / yaś cāviparyastacittaḥ sa
yathāvatprāpto bhavati / yathāvatprāpto na prapañcayati /
aprapañcayataḥ pracā(15b)ro nāsti / yadā na pracarati tadā
na saṃcarati / yadā na saṃcarati tadā na visarati / avisaram
dharmaṭām na virodhayati / dharmatām avirodhayan sarva-
trānulomo bhavati / sarvatrānulomo dharmaprakṛter na calati /
dharmaprakṛter acalaṃ dharmapra<<kṛ>>tip rāpto bhavati /
dharmaprakṛtiprāpto na kiṃcit prapañcayati / tat kasya hetoḥ /
pratyayahetujanitatvāt /

yaḥ pratyayahetujanitaḥ so 'tyantājātaḥ / yaś cātyantājātaḥ

sa niyāmaprāptaḥ / yaś ca niyāmaprāptaḥ sa sarvadharmā-
manasikāraiḥ sārddhaṃ na saṃvasati / yadā sarvadharmā-
manasikāraiḥ sārddhaṃ na saṃvasati tadā¹⁾ saṃvāśyo na
bhavati / yadā saṃvāśyo na bhavati tadā na bhavati na
vibhavati / yadā na bhavati na vibhavati tadā sthito dharmā-
prāpto bhavati / yadā sthito dharmaprāpto bhavati tadā²⁾
yonīśodharmaprayukto bhavati / yonīśodharmaprayuktasya na
kaścid dharmo 'sti yo na buddhadharmaḥ / tat kasya hetoḥ /
sūnyatānubodhatvāt / yaś ca sūnyatānubodhaḥ sa bodhiḥ /

sa evaṃ sūnyatānimittāpraṇihitānabhisamṣkāraniketāsaṃ-
bhavāgrāhyānālayāvabodhād bodhiḥ / bodhiś ca yonīśaḥpra-
yogaḥ³⁾ /

yonīśaḥprayogaḥ³⁾, yonīśaḥ prayogenāmocyste / anupekṣāpra-
kṣepaḥ, akāravikāraprayogaḥ, asaṃbaddhaḥ, apramukta⁴⁾pra-
(16a)yogaḥ, anekatvānānātvaprayogaḥ, anāgata⁵⁾prayogo
yonīśaḥ prayogaḥ /

na tatra⁶⁾ prayogo na pramāṇaṃ na phalāsākṣātkriyā /
tat kasya hetoḥ / prakṛtiprabhāsvaraṃ cittaṃ tac cāgantukair
upakleśair upakliśyate na ca prakṛtiḥ saṃkliśyate / yā ca
prakṛtiprabhāsvaratā sāsamkleśatā / yā cāsamkleśatā tatra
pratipakṣo nāsti yena pratipakṣeṇa kleśaprahāṇaṃ syāt / tat

1) Ms. adds na.

2) Ms. omits sthito.....tadā, Tib. gañ gi tshe gnas śiñ chos thob pa de'i
tshe, <曇> 若得修行正念法者, <僧> omits, <法> 若得法常住.

3) Ms. yonīśoprayogaḥ

4) Ms. aprayukuta°, Tib. grol ba med pa, <曇> 不脫, <僧> omits, <法> 無解.

5) Tib. 'nis pa ma yin pa, <曇> 不去不來, <僧> omits, <法> 無來無去.

6) Ms. tata.

1) Ms. yā samatā sthitā yo

kasya hetoḥ / na śuddhaḥ śudhyati śuddha eva saḥ / yaś ca
śuddhaḥ so 'nutpādaḥ / yaś cānutpādaḥ so 'ninditaḥ / yaś
cāninditaḥ sa nandīprahāṇaṃ tatra sarvasnehā nirudhyante /
yatra sarvasnehā nirudhyante so 'nutpādaḥ / yaś cānutpādaḥ
sa bodhiḥ //

§17 Ms. 16a4-17a2, P. 318a4-319a4, D. 290b6-291b4, 曇 244c13-245a12, 僧一,
法 259a15-b18.

yā bodhiḥ sā samatā / yā samatā sā tathatā / tathatā-
pratiṣṭhitāś ca sarvadharmāḥ saṃskṛtā asaṃskṛtāś ca / yā
ca tathatā na tatra saṃskṛtaṃ nāsaṃskṛtaṃ na dvaya-
prajñaptiḥ / yatra na saṃskṛtaṃ nāsaṃskṛtaṃ na dvaya-
prajñaptiḥ sā tathatā / yā tathatā sānanyatathatā / yānanya-
tathatā sāvīkārātathatā / yā cāvīkārātathatā sānāgatātathatā /
yā cānāgatātathatā sāvīkārātathatā / yā cāvīkārātathatā sā yathāvat-
tathatā / yā yathāvattathatā sānājātutathatā / yānājātutathatā
sā na saṃkliśyate na viśudhyate¹⁾ (16b) / yā na saṃkliśyate
na viśudhyate²⁾ sā notpadyate na nirudhyate / yā notpadyate
na nirudhyate sā nirvāṇena samā / yā nirvāṇena samā sā na
saṃsarati na parinirvāti / yā na saṃsarati na parinirvāti sā
nātītā nānāgatā na pratyutpannā / yā nātītā nānāgatā na
pratyutpannā sā na hinā na madhyā notkrṣṭā / yā na hinā
na madhyā notkrṣṭā sā tathatā /

tathatā nāmocyate / tattvārthādhivacanam etat tattvam

1) Ms. na virudhyate, Tib. rnam par byañ bar mi 'gyur ro //, <曇> 不淨,
<僧> omits, <法> 無淨.

2) Ms. na virudhyate, Tib. rnam par byañ bar mi 'gyur ba, <曇> 不淨,
<僧> omits, <法> 無淨.

ucyate / tathātvam tathatvam ucyate / tathaiva tathatā
cātmā cādvayam etad advaidhikāram / yaś cādvayārthaḥ sa
bodhiś cāvabodhārthaḥ /

artha ucyate / trivimokṣamukhapraveśaṃ jñānaṃ sarva-
dharmanirdeśeṣu / jñānam ucyate / tryadhvasamatāvatāraḥ
sarvadharmeṣu / asaṃbhedārthaś ca sarvadharmāṇām ayam
ucyate 'rthaḥ / aruto 'nabhilāpyo 'vyāhāro¹⁾ vyāhārasam-
ucchinnāḥ /

jñānam ucyate / yad arthānugamajñānaṃ vijñānānugamaṃ
cedam ucyate jñānam / artha ucyate / yat tattvārthajñānena
vijñānānugamajñānena²⁾ ca nītārthatā / saiva dharmatā³⁾ /
yā ca dharmatā so 'rthaḥ /

yārthānugamajñānena vijñānānugamajñānena nītārthānu-
gamajñānena ca sā dharmatā / yā dharmatā so 'rthaḥ l sā ca
⁴⁾dharmatā dharmasthititā dharmaniyāmatā, sā dharme na
pravartate / yā dharmasyāpravṛttiḥ, yā cārthavyaṃjanasamatā
sādva(17a)yārthe samā / yā ca samatā so 'rthaḥ, sā cārtha-
jñānena samatā, sādvayamukhapraveśena jñānasamatā /

nītārthena neyārthasamatā samānārthā sā sūnyatā / samā-
nārthena pudgalasamatā samā / pudgalasamatayā dharmā-
samatā samā / dharmasamatayā vimuktisamatā samā / vi-
muktisamatayā cānubodho bodhiḥ /

1) Ms. adhyāhāraḥ, Tib. tha sñad med pa, <曇> 無言, <僧> omits, <法>
無詮表.

2) Ms. 'jñāne, Tib. śes pas.

3) Ms. adds yā.

4) Ms. omits, Tib. de ni chos ñid do // chos ñid gañ yin pa de ni don yin
no // don gañ yin pa de ni, <曇> <僧> omit, <法> 如其法性即如其義.

§18 Ms. 17a2-18a4, P. 319a4-320a5, D. 291b4-292b4, 曇 245a12-b6, 僧 251c29-252a1, 法 259b18-c20.

rūpaṅgasamyuktānāṃ Mañjuśrīś cakṣuḥ saṅgaḥ / rūpa-
cakṣuḥprakṛtijñānam asaṅgaḥ / dṛṣṭisaṅgasamyuktānāṃ sva-
kāyaṃ saṅgaḥ / sarvadṛṣṭikṛtānāṃ svakāyaprakṛtisūnyatā-
jñānam asaṅgaḥ / ayoniśomanaskārasaṅgasaktānāṃ dharmā-
lokaḥ¹⁾ saṅgaḥ / yoniśomanaskāradharmapratyavekṣāprakṛti-
sūnyatāsvabhāvasūnyatājñānam asaṅgaḥ / vicikitsāmalasaṅga-
saktānāṃ mokṣaḥ saṅgaḥ / adhimuktivimuktivyathābhūta-
jñānam asaṅgaḥ / kauśīdyamalasaṅgasaktānāṃ adhigama-
dṛṣṭavīryatā saṅgaḥ / yathādharmāṇāṃ anubodhaḥ saṅgaḥ^{2)/}
nīvaraṇasaṅgayuktānāṃ bodhyaṅgāni saṅgaḥ / anāvaraṇa-
jñānavimokṣo 'saṅgaḥ³⁾ /

prakṛtipariśuddhāḥ sarvadharmā hetupratyayasāmagryā
pravartante / tatra bodhisattvena saṃkleśahetur vyavadāna-
hetuś ca pariñātavyaḥ / saṃkleśahetuviśuddhyā ca vyavadāna-
viśuddhyā ca na sthātavyam /

ātmasamu(17b)tthānaṃ ca saṃkleśasya hetuḥ / nairātmya-
dharmāvatāraḥsaṅgāntir vyavadānasya hetuḥ / ahaṃkāramamakāra-
dṛṣṭiḥ saṃkleśasya hetuḥ / adhyātmopāśamo bahirdhāpacāraś⁴⁾
ca vyavadānasya hetuḥ / kāmavyāpādavihimsāvitarakaḥ

1) Ms. dharmaloka, Tib. chos kyi snañ ba, <曇><法> 法光明, <僧> omits.

2) Tib. chags pa med pa yin no //, <曇> 著, <僧> omits, <法> 無所礙.

3) Ms. 'kṣa saṅgaḥ, Tib. chags pa med pa yin no //, <曇> 不著, <僧>
omits, <法> 無所礙.

4) Ms. bahirvāpracāraś, Tib. phyi rol tu rgyu ba med pa, <曇> 外不行,
<僧> omits, <法> 外無所行.

saṃkleśasya hetuḥ / aśubhāmaitrikaruṇāmuditopekṣāpratitya-
dharmāvatāraḥsaṅgāntir vyavadānasya hetuḥ / catvāro viparyāsāḥ
saṃkleśasya hetuḥ / catvāri samyaksmṛtyupasthānāni vy-
avadānasya hetuḥ / pañca nīvaraṇāni saṃkleśasya hetuḥ /
pañcendriyāni vyavadānasya hetuḥ / ṣaḍ āyatanāni
saṃkleśasya hetuḥ / ṣaḍ anumṛtayo vyavadānasya hetuḥ /
saptāśadharmāḥ saṃkleśasya hetuḥ / sapta bodhyaṅgāni
vyavadānasya hetuḥ / aṣṭa mithyātvāni saṃkleśasya hetuḥ /
aṣṭau samyaktvāni vyavadānasya hetuḥ / navāghātavastūni
saṃkleśasya hetuḥ / navānupūrvavihārasamāpattayo vy-
avadānasya hetuḥ / daśakuśalāḥ karmaṣāḥ saṃkleśasya
hetuḥ / daśa kuśalāḥ karmaṣāḥ vyavadānasya hetuḥ /
saṃkṣiptena sarve 'kuśalā manaskārāḥ saṃkleśasya hetuḥ,
sarve kuśalā manaskārā vyavadānasya hetuḥ /

tatra yaḥ saṃkleśasya hetuḥ, yaś ca vyavadānasya hetuḥ,
sarve te dharmāḥ prakṛtisūnyā niḥsa(18a)ttvā nirjivā niṣpoṣā
niṣpuruṣā niṣpudgalā asvāmikā aparigrahā nirvyāpārā māyo-
pamā alakṣaṇā adhyātmopāśāntāḥ¹⁾ / yaś cādhyātmopāśamaḥ
sa praśamaḥ / yaḥ praśamaḥ sā prakṛtiḥ / yā prakṛtiḥ so
'nupalambhaḥ / yo 'nupalambhaḥ so 'nilayaḥ / yaś cānilayaḥ
tat kham / khaṃ cākāśam / sa ākāśasamān²⁾ sarvadharmān
prajānāti, saṃkleśavyavadānena ca vyavaharati, na cākāśa-
dharmaṣā vijahāti / tat kasmād dhetoḥ / na kaścin Mañjuśrīr
dharmāḥ saṃvidyate yasyotpādo nirodho vā bhavet //

1) Ms. 'ṇāḥ / ādhyātmopāśāntāḥ, Tib. nañ ñe bar zi ba, <曇> 內寂靜,
<僧> omits, <法> 內心寂靜.

2) Ms. 'māt

§19 Ms. 18a4-6, P. 320a5-8, D. 292b5-7, 曇 245b6-11, 僧 252a1-6, 法 259c20-26.

Mañjuśrīr āha / tat katham Bhagavaṃs tathāgatena bodhiḥ
prāptā / Bhagavān āha / amūlāpratiṣṭhānā Mañjuśrīs tathā-
gatena bodhiḥ prāptā / Mañjuśrīr āha / tatra katamad Bhagavan
mūlaṃ katamat pratiṣṭhānam / Bhagavān āha / satkāyo
Mañjuśrīr mūlam abhūtaparikalpaḥ pratiṣṭhānam / tat tathā-
gatena Mañjuśrīr bodhisamatayā sarvadharmasamatā jñātā /
tasmād ucyate Mañjuśrīr amūlāpratiṣṭhānā tathāgatena bodhir
abhisaṃbuddheti //

§20 Ms. 18a6-b6, P. 320a8-b6, D. 292b7-293a6, 曇 245b12-18, 僧 252a6-11,
法 259c26-260a8.

bodhir Mañjuśrīḥ śāntā copaśāntā ca/ tatra katamaḥ śamaḥ
katama upāsamaḥ / adhyātmaṃ śamaḥ, bahirdhopaśamaḥ /
tat kasmād dhetoḥ / cakṣur Mañjuśrīḥ sūnyam ātmanā
cātmiyena ca, prakṛtir asyai(18b)śā, ayam ucyate śama iti /
sa cakṣuḥ sūnyam iti pariññāya rūpeṣu na dhāvati, tenocyata
upāsama iti /

evaṃ śrotraṃ sūnyam ātmanā cātmiyena ca, prakṛtir
asyaiśā, ayam ucyate śama iti / sa śrotraṃ sūnyam iti
pariññāya śabdeṣu na dhāvati, tenocyata upāsama iti /

ghrāṇaṃ sūnyam ātmanā cātmiyena ca, prakṛtir asyaiśā,
ayam ucyate śama iti / sa ghrāṇaṃ sūnyam iti pariññāya
gandheṣu na dhāvati, tenocyata upāsama iti /

jihvā sūnyātmanā cātmiyena ca, prakṛtir asyā eśā, ayam
ucyate śama¹⁾ iti / sa jihvā sūnyeti pariññāya raseṣu na

1) Ms. prakṛtir asyaiśā tenocyate upāsama, Tib. de'i rañ bzin de yin pa'i

dhāvati, tenocyata upāsama iti /

kāyaḥ sūnya ātmanā cātmiyena ca, prakṛtir asyaiśā, ayam
ucyate śama iti / sa kāyaṃ sūnyam iti pariññāya spraṣṭavyeṣu
na dhāvati, tenocyata upāsama iti /

mano Mañjuśrīḥ sūnyam ātmanā cātmiyena ca, prakṛtir
asyaiśā, ayam ucyate śama iti / sa manaḥ sūnyam iti
pariññāya dharmeṣu na dhāvati, tenocyata upāsama iti //

§21 Ms. 18b6-19a1, P. 320b6-8, D. 293a6-7, 曇 245b18-21, 僧 一, 法 260a8-12.

bodhir Mañjuśrīḥ prakṛtiprabhāsvarā cittaprakṛtipra-
bhāsvaratayā / tena kāraṇenocyate prakṛtiprabhāsvareti / yā
sā prakṛtiḥ sāsaṃkliṣṭā, ākāśasamā, ākāśa(19a)prakṛtiḥ, ākāśa-
samavasaraṇā, ākāśopamā, atyantaprabhāsvarā prakṛtiḥ //

§22 Ms. 19a1-4, P. 320b8-321a3, D. 293a7-b2, 曇 245b22-27, 僧 252a11-15,
法 260a12-16.

bodhir Mañjuśrīr anāyūhāniryūhā / tatra katamānāyūhatā
katamāniryūhatā / anāyūhas tenocyate 'grahaḥ sarva-
dharmāṇām / aniryūha ucyate 'nutsargaḥ sarvadharmāṇām /
tatra Mañjuśrīs tathāgato 'nāyūho 'niryūha ogham¹⁾ avatārṣit/
tathā cāvatārṣid yathā tathatāyā nāpāram²⁾ na pāram sam-
anupaśyati / iti hy apārapāravigatāḥ sarvadharmās tathā-
gatenābhisaṃbuddhāḥ / tena tathāgata ity ucyate //

phyir de zi ba zes bya'o //

1) Ms. mogham, Tib. chu bo, <曇>大漂流, <僧> omits, <法> 證解.

2) Ms. natera, Tib. tshu rol, <曇><僧> 此岸, <法> 此.

§23 Ms. 19a4-b1, P. 321a3-8, D. 293b2-6, 曇 245b27-c5, 僧 252a15-18, 法 260a16-25.

bodhir Mañjuśrīr animittānārambaṇā / tatra katamānimittatā
katamānārambaṇatā / cakṣurvijñānānupalabdhir Mañjuśrīr
animittatā / rūpasyāsamanupaśyanatānārambaṇatā / śrotra-
vijñānānupalabdhir animittatā / śabdāśravaṇatānārambaṇatā /
ghrāṇavijñānānupalabdhir animittatā / gandhāghrāṇatān-
ārambaṇatā / jihvāvijñānānupalabdhir animittatā / rasāsvā-
danatānārambaṇatā / kāyavijñānānupalabdhir animittatā /
sprāṣṭavyāsprāṣṇatānārambaṇatā / manovijñānānupalabdhir
animittatā / dharmāvijñānatānārambaṇatā / ayam Mañjuśrīr
āryāṇaṃ gocaraḥ / ya(19b)s traidhātuke 'gocaraḥ, ayam
Mañjuśrīr āryāṇaṃ gocaraḥ //

§24 Ms. 19b1-3, P. 321a8-b3, D. 293b7-294a2, 曇 245c5-11, 僧 252a18-22,
法 260a25-260b1.

bodhir Mañjuśrīr nātītā nānāgatā na pratyutpannā try-
adhvasamā trimaṇḍalaparicchinnā / tatra katamo Mañjuśrīr
trimaṇḍalaparicchedaḥ / yad atīte cittaṃ nopalabhyate /
anāgate vijñānaṃ na dhāvati / na pratyutpanne manaskāraḥ
pravartate / sa cittamanovijñānāpratiṣṭhito na kalpayati na
vikalpayati / anavakalpayann avikalpayan nātītaṃ karoty
anāgataṃ na¹⁾ manyate pratyutpannaṃ na prapañcayati //

1) Ms. omits na, Tib. mi byed, <曇> 不見, <僧> 不起, <法> 無[未來]領納。

§25 Ms. 19b3-6, P. 321b3-b7, D. 294a2-5, 曇 245c11-17, 僧 252a22-24, 法 260b1-6.

bodhir Mañjuśrīr aśarirāsaṃskṛtā / tatrāśariratā Mañjuśrīr
yā na cakṣurvijñānavijñeyā, na śrotra, na ghrāṇa, na jihvā,
na kāya, na manovijñānavijñeyā / yan Mañjuśrīr na citta-
manovijñānavijñeyam tad asaṃskṛtam / asaṃskṛtam ucyate
yatra notpādo na sthitir na vyayaḥ / tad ucyate tri maṇḍala-
parisuddham asaṃskṛtam / yathavāsaṃskṛtas tathaivaṃ
saṃskṛtaṃ boddhavyam / tat kasya hetoḥ / sarvadharmāṇaṃ
yaḥ svabhāvaḥ so 'svabhāvaḥ, tatra nāsti dvayam iti //

§26 Ms. 19b6-20a3, P. 321b7-322a4, D. 294a5-b1, 曇 245c17-27, 僧 252 a24-b3, 法 260b6-16.

bodhir Mañjuśrīr abhedapadam etat/ tatra katamo 'bhedaḥ,
katamat padam / asaṃjñābhedaḥ tathatā padam / apratiṣṭhānam
abhedo dharmadhātuḥ padam / a nānātvam¹⁾ abhedo bhūtaḥkoṭiḥ
padam / anilambho (20a) 'bhedo 'calanatā padam / sūnyatābhedo
'nimittaṃ padam / avitarko²⁾ 'bhedo 'praṇihitaṃ padam /
aprārthanābhedo niḥsattvatā padam / sattvāsvabhāvo³⁾ 'bheda
ākāśaṃ padam / anupalambho 'bhedo 'nutpādaṃ padam /
anirodho 'bhedo 'saṃskṛtaṃ padam / apracāro 'bhedo bodhiḥ
padam / vyupaśamo 'bhedo nirvāṇaṃ padam / anabhinirvṛttir
abhedo 'jātiḥ padam //

1) Ms. nānātvam, Tib. tha dad pa ñid med pa, <曇> omits, <僧> 不起,
<法> 無種種性。

2) Ms. avitarkkāṇaṃ

3) Ms. satvasvabhāvo, Tib. sems can gyi ño bo ñid med pa, <曇> 衆生體,
<僧><法> 衆生無自性。

§27 Ms. 20a3-6, P. 322a4-7, D. 294b1-4, 曇 245c27-246a4, 僧 252b3-7, 法 260b16-21.

bodhir Mañjuśrīr na kāyenābhisambudhyate na cittena /
tat kasmād dhetoḥ / jaḍaḥ kāyo Mañjuśrīr niśceṣṭo 'cetasas
trṇakāṣṭhakudyaḥpratiḥāsopamaḥ / cittaṃ ca māyopamaṃ
riktaṃ tuccham abhūtam asaṃskṛtam / yo Mañjuśrīr evaṃ
kāyasya cittasya cāvabodhaḥ, ayam ucyate Mañjuśrīr bodhiḥ
/ vyavahāram upādāya¹⁾ na punaḥ paramārthataḥ / tat kasmād
dhetoḥ / na Mañjuśrīr bodhiḥ kāyena vā cittena vā dharmeṇa
vā adharmeṇa vā bhūtena vābhūtena vā satyena vā mṛṣā vā
vacanīyā //

§28 Ms. 20a6-b2, P. 322a7-322b3, D. 294b4-7, 曇 246a4-12, 僧 252b7-10, 法 260b21-27.

avacaniyā Mañjuśrīr bodhiḥ sarvadharmaiḥ / tat kasmād
dhetoḥ / na Mañjuśrīr bodhiḥ kiñcit sthānaṃ yena ca
vyavahāraṃ gacchet / yathā Mañjuśrīr ākāśasthānam asaṃ-
skṛtam anutpannam aniruddham avacaniyam²⁾ tathā Mañju-
śrī(20b)r bodhir asaṃskṛtāsthānānutpannāniruddhāvacaniyā /
yathā Mañjuśrīr bhūtaṃ parigaveṣyamāṇaṃ sarvadharmair
avacaniyam, evam eva Mañjuśrīr bodhir bhūtā parigaveṣya-
māṇā sarvadharmair avacaniyā / tat kasmād dhetoḥ / na
Mañjuśrīr bhūte vacanaṃ saṃvidyate 'nutpannāniruddhatvāt //

1) Ms. 'dāyā

2) Ms. 'ddha vacaniyam, Tib. brjod par bya ba ma yin pa'o //, <曇> 可說,
<僧> 無名字, <法> 非語言詮表。

§29 Ms. 20b2-21a4, P. 322b3-323a5, D. 294b7-295b1, 曇 246a12-b2, 僧 252b10-16,
法 260b27-c15.

bodhir Mañjuśrīr agrāhyatānālayatā¹⁾ / tatra Mañjuśrīḥ
katamā grāhyatā katamānālayatā / cakṣuḥparijñā Mañjuśrīr
agrāhyatā rūpānupalabdhir anālayatā / śrotrāparijñāgrāhyatā
śabdānupalabdhir anālayatā / ghrāṇāparijñāgrāhyatā gandhānu-
palabdhir²⁾ anālayatā / jihvāparijñāgrāhyatā rasānupalabdhir
anālayatā / kāyāparijñāgrāhyatā spraṣṭavyānupalabdhir anālaya-
tā / manaḥparijñāgrāhyatā dharmānupalabdhir anālayatā /

evaṃ tathāgatenāgrāhyānālayā bodhir abhisambuddhā /
abhisambudhya cakṣuṣo 'nanugrahāya³⁾ rūpānupalabdhitāś
cakṣurvijñānaṃ na pratiṣṭhitam / śrotrānugrahāya⁴⁾
śabdānupalabdhitāś śrotravijñānaṃ na pratiṣṭhitam / ghrāṇān-
anugrahāya⁵⁾ gandhānupalabdhitō ghrāṇavijñānaṃ na pra-
tiṣṭhitam / jihvānugrahāya⁶⁾ rasānupalabdhitō jihvāvijñānaṃ
na pratiṣṭhitam / (21a) kāyānanugrahāya⁷⁾ spraṣṭavyānupa-

1) Ms. agrāhyā anālayā, Tib. gzuñ ba med pa ñid dañ / gnas med pa ñid,
<曇> 不可取不可依, <僧> 不可取無處, <法> 無所取無含藏。

2) Ms. śabdānupalabdhir, Tib. dri dmigs su med pa, <曇> 不聞香, <僧>
omits, <法> 香無所得。

3) Ms. cakṣuḥṣo nūgrahāyā, Tib. mig gzuñ du med pa dañ, <曇> 不取眼,
<僧> omits, <法> 眼無所取。

4) Ms. śrotrānugrahāya, Tib. rna ba gzuñ du med pa dañ, <曇> 不取耳,
<僧> omits, <法> 耳無所取。

5) Ms. ghrāṇānugrahāya, Tib. sna gzuñ du med pa dañ, <曇> 不取鼻,
<僧> omits, <法> 鼻無所取。

6) Ms. jihvānugrahāya, Tib. lce gzuñ du med pa dañ, <曇> 不取舌, <僧>
omits, <法> 舌無所取。

7) Ms. kāyānugrahāya, Tib. lus gzuñ du med pa dañ, <曇> 不取身, <僧>

labdhitāḥ kāyavijñānaṃ na pratiṣṭhitam / mano'nanugrahāya¹⁾
dharmānupalabdhitō manovijñānaṃ na pratiṣṭhitam / tenāpra-
tiṣṭhitavijñānas tathāgato 'rhan samyaksambuddha iti saṃ-
khyāṃ gacchati /

catvārimāni Mañjuśrīḥ sattvānāṃ cittapraṭiṣṭhāni /
katamāni catvāri yad uta rūpaṃ sattvānāṃ cittasya
praṭiṣṭhānam / evaṃ vedanāsaṃjñāsaṃskārā Mañjuśrīḥ
sattvānāṃ cittasya praṭiṣṭhānam / tāni khalu punar imāni
Mañjuśrīś catvāri cittasya praṭiṣṭhānāni tathāgatenānu-
tpannāny aniruddhānīti jñātāni //

§30 Ms. 21a4-b6, P. 323a5-b7, D. 295b1-296a2, 曇 246ab2-19, 僧 252b16-26,
法 260c15-261a5.

bodhir iti Mañjuśrīḥ śūnyatāyā etad adhivacanam / yayā
śūnyatayā Mañjuśrīr bodhiḥ śūnyā tayā śūnyatayā Mañjuśrīḥ
sarvadharmāḥ śūnyāḥ / te tathāgatena yathaiva śūnyās
tathaivābhisambuddhāḥ / na Mañjuśrīḥ śūnyatayā śūnyatābhi-
sambuddhāḥ / api tu khalu punar Mañjuśrīr ekanayam etad
yad uta śūnyatā vā bodhir vā / yatra Mañjuśrīr na śūnyatā
na bodhiḥ, na tatra Mañjuśrīḥ kiṃcid dvayaṃ yena dvayena
śūnyatā vā bodhir vā dvidhākriyate / tat kasmād dhetoḥ /
advayā Mañjuśrīḥ sarvadharmā alakṣaṇā advaidhikārā anā-
māno²⁾ 'nimittāś citta(21b)manovijñānāpagatā anutpannā ani-

omits, <法> 身無所取。

1) Ms. manonugrahāya, Tib. yid gzuñ du med pa dañ, <曇> 不取意, <僧>
omits, <法> 意無所取。

2) Ms. anātmane, Tib. miñ med pa, Ch. 無名。

ruddhā anācārā apracārā asamudācārā anakṣarā aghoṣāḥ /¹⁾

yat punar ucyate Mañjuśrīḥ śūnyam iti, anabhiniveśa-
grāhasyaitad adhivacanam / na punar atra Mañjuśrīḥ para-
mārthataḥ kaścid dharma upalabhyate yaḥ śūnyam ity ucyate /
yathā Mañjuśrīr ākāśam ākāśam²⁾ ity ucyate, avacaniyam
ākāśam / evam eva Mañjuśrīḥ śūnyam śūnyam ity ucyate,
avacaniyeṣu śūnyeṣu praveśaḥ sarvadharmāṇām / anāmakā
Mañjuśrīḥ sarvadharmāṇām ataś ca vyākriyante / na Mañjuśrīr
nāma³⁾ deśastham na pra deśastham³⁾ / tathābhisambuddhās
tathāgatena / nāmnā yo dharmo 'bhilapyate so 'pi dharmo na
deśastho na pradeśasthaḥ /

evam ete Mañjuśrīḥ sarvadharmās tathāgatena jñātā ādita
evājātā anutpannā aniruddhā alakṣaṇāś cittamanovijñānāpa-
gatā anakṣarā aghoṣāḥ / yathā jñātās tathaivādhimuktāḥ /
na Mañjuśrīr buddho 'dhimucyate //

(担当 木村秀明)

§31 Ms. 21b6-22a4, P. 323b7-324a5, D. 296a2-7, 曇 246b19-246c1, 僧 252b26-
252c3, 惟 261a5-19.

bodhir Mañjuśrīr ākāśasamā / ākāśam ca na samam na

1) P. adds // 'phags pa sañs rgyas thams cad kyi yul 'dug pa ye śes
snañ pa'i rgyan ces bya ba theg pa chen po'i mdo // // bam po gsum pa
ste tha ma /, D. adds // bam po gsum pa ste tha ma /.

2) Ms. ākāśasamākāśa, Tib. nam mkha' nam mkha', <曇> 虛空。虛空,
<僧> omits, <法> 虛空故。此說虛空。

3) Ms. na deśastham, Tib. yul na gnas pa ma yin / phyogs na gnas pa
ma yin no //, <曇> 非此處不離此處, <僧> omits, <法> 不在方不離方。

viṣamaṃ bodhir api na samā na viṣamā / tat kasmād dhetoḥ /
yasya Mañjuśrīr dharmasya na bhūtapariniṣpattir¹⁾ nāsau samo
na²⁾ viṣamo vā vaktavya iti / hi (22a) Mañjuśrīs tathāgatena
sarvadharmā asamā³⁾ aṣṣamā abhisambuddhāḥ / tathā
cābhisambuddhā athāṇur⁴⁾ api na samikṛto na viṣamikṛtaḥ /
yādṛśā eva te dharmās tādṛśā eva vijñātāḥ / bhūtajñānena
katamac ca Mañjuśrīḥ sarvadharmā anutpannāniruddhāḥ,
abhūtvā bhavanti, abhūtvās ca prati vigacchanti / te cāsvāmikā
aparigrahāḥ sambhavanti, asvāmikā aparigrahās ca Mañjuśrīḥ
prati vigacchanti / iti hi Mañjuśrīḥ sambhavanti vibhavanti
ca pratītya dharme vartante na cātra kaścīd vartayitā / tad
ucyate dharmopacchedāya tathāgato dharmam deśayatīti //

§32 Ms. 22a4-22b3, P. 324a5-b5, D. 296a7-296b6, 曇 246c2-17, 僧 252c3-8,
惟261a20-261b9.

bodhir iti Mañjuśrīr yathāvatpadam etat/ tatra Mañjuśrīḥ
katamad yathāvatpadam / Mañjuśrīr bodhiḥ, yathā bodhis
tathā rūpaṃ tathatān⁵⁾ na vyativartate / yathā bodhis tathā
vedanāsamjñāsamskāravijñānaṃ⁶⁾ tathatān na vyativartate/
yathā bodhis tathā prthivīdhātus tathatān na vyativartate /

1) Ms. bhūtapariniḥpatti

2) Ms. nā

3) Ms. °dharmāḥ samāḥ /

4) Ms. athā ṇur, Tib. ji ltar chos phra rab tsam yañ, <曇> 無有少法,
<僧> 如阿菟微塵, <惟> 如微塵. (yathāṇur?)

5) Ms. tathatā

6) Ms. °samskārah vijñānan

yathā bodhis tathā pdhātus¹⁾ tejodhātus tathatān na vyati-
vartate²⁾ / yathā bodhis tathā cakṣurdhātū rūpadhātus cakṣur-
vijñānadhātus tathatān na vyativartate / yathā hi Mañjuśrīr
bodhis tathā śrotradhātūḥ śabdadhātūḥ śrotravijñānadhātūḥ,
ghrāṇadhātur gandhadātur ghrāṇavijñānadhātūḥ, jihvadhātū
rasadhātur jihvāvi(22b)jñānadhātūḥ, kāyadhātūḥ spraṣṭavya-
dhātūḥ kāyavijñānadhātūḥ, manodhātur dharmadhātur mano-
vijñānadhātus tathatān na vyativartante / etāvati ceyam
dharmaprajñaptiḥ / yaduta skandhadhātuvāyanaprajñaptiḥ /
sā tathāgatena yathāvadabhisambuddhā yathaiva pūrvāt tathā
paścāt tathā madhye / pūrvāntato 'jātāparāntato 'samkrāntā
madhyo viviktā / evam evaiṣaṃ yathāvatpadam bhavati /
yathaikas tathā sarve, yathā sarve tathā³⁾ caikaḥ / na cātra
Mañjuśrīr ekatvaṃ vā bahutvaṃ copalabhyate //

§33 Ms. 22b3-7, P. 324b5-325a1, D. 296b6-297a2, 曇 246c17-23, 僧 252c8-12,
惟261b9-15.

bodhir Mañjuśrīr ākārapraviśenānākāra⁴⁾ praviṣṭā/ tatra
Mañjuśrīḥ katama ākāraḥ / katamaś cānākāraḥ / ākāro
Mañjuśrīr ucyata ārambhaḥ sarveṣāṃ kuśalānāṃ dharmāṇāṃ/
anākāra ucyate 'nupalambhaḥ sarveṣāṃ dharmāṇāṃ / ākāra
ucyate 'navasthitasya cittasyāvasthānam / anākāra ucyate

1) Ms. bodhim apdhātus

2) Ms. vyativarttante

3) Ms. omits sarve tathā, Tib. thams cad ji lta ba bzin du gcig kyañ de
bzin te /, <曇> 如一切法一法亦如是, <僧> omits, <惟> 如其多法一法亦然.

4) Ms. °viśena anakāra°

'nimittaḥ samādhir vimokṣamukham / ākāra ucyate cittanā-
tulanāḡaṇanāpratyavekṣāvimokṣaḥ sarvadharmāṇām / anākāra
ucyate tulāsamatikramaḥ / katamaś ca tulāsamatikramaḥ /
yatra vijñānakarma nāsti / ākāra ucyate saṃskṛtapratyavekṣā /
anākāra ucyate 'saṃskṛtapratyavekṣā //

§34 Ms. 22b7-23b4, P. 325a1-325b6, D. 297a2-297b5, 曇 246c23-249a18,
僧 252c12-26, 惟 261b16-261c10.

bodhir Mañjuśrīr anāsravo 'nupādānatā¹⁾ / tatra Mañjuśrīḥ
katamo 'nāsravaḥ katamā(23a)nupādānatā / anāsravatā Mañju-
śrīr ucyate caturṇām āsravānām vigamaḥ / katameśāṃ
catruṇām, yaduta kāmāsravasya, bhavāsravasya²⁾, avidyā-
sravasya, dṛṣṭvāsravasya ca, eśāṃ caturṇām āsravāṇām /
anupādānatocyate caturṇām upādānānām vigamaḥ / katameśāṃ
caturṇām / kāmopādānasya, dṛṣṭyupādānasya, śilavrataparā-
marśopādānasya, ātmavāḍopādānasya ca, eśāṃ caturṇām
upādānānām / sarvāṇy avidyayā andhikṛtāni, tṛṣṇayālāla-
pitāni³⁾, anyonyābhiniveśyopādiyante / tatra Mañjuśrīḥ
tathāgata ātmavāḍopādānamūlaparijñātāvi / ātmaviśuddhyā
sarvasattvaviśuddhim anugataḥ⁴⁾ / yā cātmaśuddhiḥ sā sarva-
sattvaviśuddhiḥ / yā sarvasattvaviśuddhir advaidhā⁵⁾, advai-

1) Ms. anutpādā /

2) Ms. omits bhavāsravasya, Tib. srid pa'i zag pa dan /, <曇> 有漏, <僧>
有流, <惟> 二者有漏.

3) Ms. tṛṣṇāyā°

4) Ms. anupagato yā

5) Ms. advaiśāḥ /

dhikārā / yaś cādvayārthaḥ so 'nutpādānirodhaḥ /

anutpādānirodhe Mañjuśrīś cittamanovijñānaṃ na pra-
vartate / tatra na kaścit parikalpaḥ / yena vikalpo 'yoniśo
'manasi kuryāt / sa yoniśo manaskārapravṛto 'vidyāṃ na
samutthāpayati / yac cāvidyāyā asamutthānaṃ tad dvādaśānām
bhavāṅgānām asamutthānaṃ / yad dvādaśānām bhavāṅgānām
asamutthānaṃ sājātiḥ / yā cājātiḥ sa niyāmaḥ / yo niyāmaḥ
sa nītārthaḥ / yo nītārthaḥ¹⁾ sa paramārthaḥ / (23b) yaḥ
paramārthaḥ sa niḥpudgalārthaḥ / yo niḥpudgalārthaḥ so
'nabhilāpyārthaḥ / yaś cānabhilāpyārthaḥ sa pratitya-
samutpādārthaḥ / yaḥ pratityasamutpādārthaḥ sa dharmārthaḥ
/ yo dharmārthaḥ sa tathāgatārthaḥ / tenocyate / yaḥ pra-
tityasamutpādaṃ paśyati sa dharmam paśyati / yo dharmam
paśyati sa tathāgataṃ paśyati / tathā ca paśyati yathā
parigaveśyamāṇo na kiṃcit paśyati / tatra Mañjuśrīḥ katamat
kiṃcit²⁾ / yaduta cittam ārambaṇam ca / sa yadā na cittam,
na cārambaṇam paśyati tadā bhūtam paśyati / evam ete
dharmās tathāgatena saṃbuddhāḥ samatayā samāḥ //

§35 Ms. 23b4-24a6, P. 325b6-3261, D. 297b5-298a7, 曇 247a1-8, 僧 252c26-
253a17, 惟 261c11-262a5.

bodhir Mañjuśrīḥ śuddhā, vimalā, anaṅgaṇā / tatra
Mañjuśrīḥ katamā śuddhiḥ, katamad vimalam, katamad
anaṅgaṇam / sūnyatā Mañjuśrīḥ śuddhiḥ, ānimittaṃ vimalam,

1) Ms. omits yo nītārthaḥ, Tib. nes pa'i don gañ yin pa, <曇> 了義者,
<僧> 了義, <惟> 若調伏羲.

2) Ms. kiñcinam

apraṇihitam anaṅgaṇam / ajātiḥ śuddhiḥ, anabhisamṣkāro vimalam, anutpādo 'naṅgaṇam / prakṛtir viśuddhiḥ, pariśuddhir vimalam, prabhāsvaratānaṅgaṇam / aprapañcaḥ śuddhiḥ, niṣprapañco vimalam, prapañcavyupaśamo 'naṅgaṇam / tathatā viśuddhiḥ, dharmadhātur vimalam, bhūtakoṭir anaṅgaṇam / ākāśam śuddhiḥ, gaganam vimalam, kham anaṅgaṇam / adhyātmaḥ pariśuddhiḥ, bahirdhāpracāro vimalam, adhyātma-bahirdhā cānupa(24a)labdhir anaṅgaṇam / skandhaparijñā śuddhiḥ, dhātusvabhāvo vimalam, āyatanānām apakarṣo 'naṅgaṇam / atite kṣayajñānam śuddhiḥ, anāgate 'nutpādajñānam vimalam, pratyutpanne dharmadhātusthitijñānam¹⁾ anaṅgaṇam /

iti hi Mañjuśrīḥ śuddhir vimalam anaṅgaṇam ity eka-padesmin samavasāntam / yaduta śāntapade / yac chāntam tat²⁾ praśāntam / yat³⁾ praśāntam tad upaśāntam / yad upaśāntam sa upaśamaḥ⁴⁾ / yaś copaśamaḥ sa munir ity ucyate / iti hi Mañjuśrīr yathākāśam tathā bodhiḥ / yathā bodhis tathā dharmāḥ / yathā dharmās tathā sattvāḥ / yathā sattvās tathā kṣetrāṇi / yathā kṣetrāṇi tathā nirvāṇam / tenocyate Mañjuśrīr nirvāṇasamāḥ sarvadharmāḥ / niṣṭhāparyantakāraṇe 'pratipakṣaḥ / niḥpratipakṣakāraṇenādiśuddhāḥ, ādivimalāḥ, ādyanaṅgaṇāḥ / tatra Mañjuśrīḥ tathāgata-syaivaṃrūpān⁵⁾ sarvadharmān abhisambuddhasya sattvānām

1) Ms. °dhātuḥsthitinam, Tib. chos gnas par śes pa, <曇> 住法界智, <僧> 法界智, <惟> 法界安住智.

2) Ms. omits tat.

3) Ms. yadut

4) Ms. upaśamaṃ

5) Ms. °rūpāḥ

ca dhātuṃ vyavalokayataḥ, śuddhāvimalānaṅgaṇāvīkriḍitā nāma sattveṣu mahākaruṇā pravartate //

§36 Ms. 24a6-25a6, P. 326b1-327b1, D. 298a7-299a6, 曇 247b11-247c12, 僧 253a17-253b1, 惟 262a6-262b5.

katham Mañjuśrīr bodhisattvaś carati bodhisattvacaryāyām / yadā Mañjuśrīr bodhisattvo na kṣayāya notpādāya nākṣayāya nānutpādāya nānyatkṣīṇakṣayāya¹⁾ ca manyate, atyantānutpā(24b)dam ca na vikopayati / evaṃ ca Mañjuśrīś carati bodhisattvacaryāyām / punar aparāṃ Mañjuśrīr bodhisattvo 'titaṃ cittam kṣīṇam iti na carati / anāgataṃ cittam asaṃprāptam iti na carati / pratyutpannam cittam sthitam²⁾ iti na carati / na cātītānāgatapratyutpanneṣu³⁾ citteṣu saṃjati / evaṃ caran Mañjuśrīr bodhisattvaś carati bodhisattvacaryāyām / dānam Mañjuśrīr bodhiḥ sattvās ca tathāgataś cādvayam etad advaidhikāram / evaṃ caran bodhisattvaś carati bodhisattvacaryāyām / śīlam Mañjuśrīr bodhiḥ sattvās ca tathāgataś⁴⁾ cādvayam etad advaidhikāram / evaṃ caran bodhisattvaś carati bodhisattvacaryāyām / evaṃ kṣāntir bodhiḥ sattvās ca tathāgataś ca, vīryam bodhiḥ sattvās ca tathāgataś ca,⁵⁾

1) Ms. anyatkṣīṇakṣayāya ca manyate, Tib. gtan zad pa zad par bya ba'i phyir yañ ma yin, <曇> 而不生慢心言我如是知, <僧> omits, <惟> 於畢竟盡相無所領受.

2) Ms. asthitam, Tib. yod ces bya bar, <曇> [現在心]有, <僧> [現在心]雖有, <惟> [現在心]無住.

3) Ms. cātītānāgata°

4) Ms. tathāgatāś

5) Ms. tathāgataś ca vīryam / (Ms. adds vīryam)

dhyānaṃ bodhiḥ sattvās ca tathāgataś ca, evaṃ prajñā
 bodhis tathāgataś ca sattvās cādvayam etad advaidhikāram /
 evaṃ caran Mañjuśrīr bodhisattvaś carati bodhisattvacaryāyām/
 sacen Mañjuśrīr bodhisattvo na rūpaṃ śūnyam iti carati
 nāśūnyam iti / evaṃ caran Mañjuśrīr bodhisattvaś carati
 bodhisattvacaryāyām / tat kasmād dhetoḥ / rūpaṃ eva śūnyam
 rūpasvabhāvena / evaṃ vedanāsaṃjñāsaṃskāravijñānaṃ¹⁾
 śūnyam iti carati nāśūnyam iti / evaṃ caran Mañjuśrīr
 bodhisattvaś cara(25a)ti bodhisattvacaryāyām / tat kasmād
 dhetoḥ / cittamanovijñānānupalabdhitvāt / sa na kaścīn
 Mañjuśrīr *dharmo*²⁾ vidyate, yasya parijñānaṃ vā prahāṇaṃ
 vā bhāvanā vā sāḥṣātkriyā vā bhavet / yo sā Mañjuśrīr
 budhyate / kṣaya ity antakṣaya evāsau, yaś cātyantatatkṣiṇo
 na sa kṣapayitavyaḥ / akṣeyakṣiyatvād akṣayaḥ / tat kasmād
 dhetoḥ / yathā ca kṣayaḥ saḥ / yaś ca yathāvat kṣayaḥ sa na
 kasyacit kṣayaḥ / yasya *na*³⁾ kasyacit kṣayas tad asaṃskṛtam/
 yad asaṃskṛtaṃ tatra notpādo na nirodhaḥ / tenocyate /
 utpādād vā tathāgatānām anutpādād⁴⁾ vā sthitaivaiśā dharmā-
 tā / dharmasthititā dharmadhātur yathā dharmadhātusthitis
 tathāgatajñānaṃ na pravṛttaṃ na nivṛttaṃ / idṛṣena dharmā-
 nayapraveśenāśravā notpadyante na nirudhyante / āśravakṣaya
 iti Mañjuśrīr vyavahārarutākṣarasamketaprajñaptir eṣā nātra
 kaścīd dharmā utpadyate vā nirudhyate vā //

1) Ms. 'saṃskārāvijñānaṃ

2) Ms. dvamo

3) Ms. omits na, Tib. gañ la zad pa cuñ zad kyañ med pa, <曇> 若不盡
 一法, <僧> omits, <惟> 若無法可盡.

4) Ms. anutpadād

IV

§37 Ms. 25a6-27a2, P. 327b1-329a6, D. 299a6-300b7, 247c12-248a6, 僧一,
 惟262b6-263b2.

atha khalu Mañjuśrīḥ kumārabhūta utthāyāsanād ekāṃsam
 uttarāsaṃgaṃ kṛtvā dakṣiṇaṃ jānumaṇḍalaṃ pṛthivyāṃ
 pratiṣṭhāpya yena Bhagavāṃs tenāñjaliṃ praṇāmya *gāthābhir*¹⁾
 Bhagavatam abhyaṣṭāvīt /

avarṇaliṅgasamsthāna anirodha asaṃbhava /
 amūla apratiṣṭhāna nirālamba namo 'stu te // 1 //

apратиṣṭha (25b) anāyūha aniyūhānavasthita²⁾ /
 ṣaḍāyatanavinirmukta nirālamba namo 'stu te // 2 //

asthita sarvadharmeṣu bhāvābhāvavivarjita³⁾ /
 saṃskārasamatāprāpta nirālamba namo 'stu te // 3 //

traidhātukavinirmukta ākāśasamatāṃ gataḥ /
 nopalēpyasi kāmeṣu nirālamba namo 'stu te // 4 //

1) Ms. praṇāmyābhir bhagavatam

2) Ms. 'sthitāḥ

3) Ms. 'vivarjitaḥ

sadā samāhitaś cāsi ⁽¹⁾gacchaṃs tiṣṭhaṃ śayann api⁽¹⁾ /
iryāpatheṣu sarveṣu nirālamba namo 'stu te // 5 //

samaṃ kṣeṣi samaṃ yāsi samatāyāṃ pratiṣṭhitaḥ /
samatāṃ na vikopesi nirālamba namo 'stu te // 6 //

samatāṃ ca samāpannaḥ sarvadharmasamāhitaḥ /
ānimittasamāpanna nirālamba namo 'stu te // 7 //

apraṭiṣṭhita nirālamba prajñākūṭasamāhita /
dharmaishvāryam anuprāpta nirālamba namo 'stu te // 8 //

sarvasattvāna ye rūpā rutaghoṣā⁽²⁾ tathairyatā⁽³⁾ /
ekakṣaṇena deṣeṣi nirālamba namo 'stu te // 9 //

nāmarūpavinirmukta skandhahetusamucchidaḥ /
anākārapraveśo 'si nirālamba namo 'stu te // 10 //

nimittāpagataś⁽⁴⁾ cāsi nimittakārarjitaḥ /
ānimittapraveśo 'si nirālamba namo 'stu te // 11 //

avikalpitasamkalpa⁽¹⁾ apratiṣṭhitamānasa⁽²⁾ /
asmṛty amanasikāra⁽³⁾ nirālamba namo 'stu te // 12 //

anālayaṃ yathākāśaṃ niḥprapañcaṃ nirañjanam /
ākāśasamacitto 'si nirālamba (26a) namo 'stu te // 13 //

anantamadyam ākāśaṃ buddhānāṃ caiva dharmatā /
tryadhvasamatikrānta nirālamba namo 'stu te // 14 //

ākāśalakṣaṇā buddhā ākāśaṃ cāpy alakṣaṇam /
kāryakāraṇanirmukta nirālamba namo 'stu te // 15 //

dakacandravad agrāhya sarvadharmeṣv⁽⁴⁾ anisritaḥ /
anahaṃkāra anirghoṣa⁽⁵⁾ nirālamba namo 'stu te // 16 //

anīrito 'si skandheṣu dhātuṣv āyataneṣu ca /
viparyāsavinirmukta nirālamba namo 'stu te // 17 //

1) Ms. avikalpata°

2) Ms. 'mānasaḥ

3) Ms. amanasikāraḥ

4) Ms. 'dharmaiṣv

5) Ms. anahaṃkāra-m-anirghoṣā

1) Ms. gacchataś cāsi gacchan tiṣṭhaṃ svayann api

2) Ms. rutaghoṣas

3) Ms. tathairyatā

4) Ms. nimittāpagatāś

antadvayavinirmukta ātmadr̥ṣṭisamucchidaḥ /
dharmadhātusamatāprāpta¹⁾ nirālamba namo 'stu te // 18 //

rūpasamkhyāvinirmukta²⁾ asaddharmavivarjitaḥ /
anupādāna atyāga³⁾ nirālamba namo 'stu te // 19 //

māradoṣasamatikrānto dharmadhātuḥ gatiṅgataḥ /
anāvaraṇadharmo 'si nirālamba namo 'stu te // 20 //

astīti⁴⁾ nocyate 'rthajñaiḥ nāstīty api tu nocyate⁵⁾ /
avākpatha anādāna nirālamba namo 'stu te // 21 //

dvayadharmāniśritya mānadhvajasamucchidaḥ /
dvayādvayavinirmukta nirālamba namo 'stu te // 22 //

jitās te mānasā doṣāḥ śārīrās ca⁶⁾ caturvidhāḥ /
acintya vigataupamya nirālamba namo 'stu te // 23 //

1) Ms. 'prāptaḥ

2) Ms. 'muktaḥ

3) Ms. ātyāga

4) Ms. āstīti

5) Ms. nocyatesi

6) Ms. omits ca.

anābhogapravṛtto 'si sarvadoṣavivarjitaḥ /
jñānapūrvāṅgamā ceṣṭā nirālamba namo 'stu te // 24 //

anāsravā te smṛtiḥ sūkṣmā bhūtābhūteṣu tanmayā /
aniketa asaṅkalpa nirālamba namo 'stu te // 25 //

anāramba(26b)ṇena cittena sarvacittaṃ¹⁾ prajānasi /
na cātmaparasaṃjñā te nirālamba namo 'stu te // 26 //

anārambaṇa²⁾ anālamba sarvacittāna mohana /
anārambaṇadharmo 'si nirālamba namo 'stu te // 27 //

anārambaṇaṃ ca taccittaṃ svabhāvena na vidyate /
acintya samatāprāpta nirālamba namo 'stu te // 28 //

aniśritena jñānena sarvakṣetrāṇi paśyasi /
sarvasattvacariṃ caiva nirālamba namo 'stu te // 29 //

cittaṃ na labdhaṃ buddhehi atyantāya³⁾ kadācana /
sarvadharmā ca sarvajña nirālamba namo 'stu te // 30 //

1) Ms. sarvvacittāṃ

2) Ms. anārambaṇam

3) Ms. atyantāpa

māyopamāḥ sarvadharmā māyā caiva na vidyate /
māyādharmavinirmukta nirālamba namo 'stu te // 31 //

loke carasi sambuddha lokadharmair anīśritaḥ¹⁾ /
lokaṃ na ca vikalpeṣi²⁾ nirālamba namo 'stu te // 32 //

śūnye carasi śūnyatvāc chūnyatvāc³⁾ chūnyagocaraḥ /
śūnyaṃ ca śūnyam ākhyāsi nirālamba namo 'stu te // 33 //

vikurvasi mahāriddhyā⁴⁾ māyopamasamādhinā /
nirnānātvaṃ samāpanna nirālamba namo 'stu te // 34 //

anekatva anānātva dūrāsanne na vartase /
anukṣepa⁵⁾ anikṣepa nirālamba namo 'stu te // 35 //

ekakṣaṇe 'bhisambuddha vajropamasamādhinā /
nirābhāsasamāpanna nirālamba namo 'stu te // 36 //

acalaṃ vetsi nirvāṇaṃ sarvatryadhvasu¹⁾ nāyaka /
vividhopāyasampanna nirālamba namo 'stu te // 37 //

pāraṃparyeṇa sattvānām upāyajñānakovidāḥ /
acalaṃ vetsi (27a) nirvāṇaṃ nirālamba namo 'stu te // 38 //

nirnimitta nirābhoga niḥprapañca nirāmaya /
nirābhāsa nirātmaika nirālamba namo 'stu te // 39 //

nirvikalpo nirātmīya yathaivātmānam ātmanā²⁾ /
vetsi sarvajña sarvatra nirālamba namo 'stu te // 40 //

§38 Ms.27a2-6, P. 329a6-b2, D.301a1-4, 曇一, 僧一, 惟263b3-16.

vandāmi tvāṃ daśabala oghatīrṇaṃ
vandāmi tvāṃ abhayadadaṃ³⁾ viśāradam⁴⁾ /
dharmeṣu āveṇikaniścayaṃ gataṃ⁵⁾
vandāmi tvāṃ sarvajagasya nāyakam // 1 //

1) Ms. anīśrita

2) Ms. vikalpo si

3) Ms. chūnyatvāṃ cchūnya°

4) Ms. mahāridhyā

5) Ms. anukṣepa

1) Ms. satryadhvasu, Tib. dus rnam s thams cad du, <曇> <僧> omits,
<惟> 亦於三世善調伏(sarvatryadhva-sunāyaka).

2) Ms. ātmānā

3) Ms. °dadā

4) Ms. °dā

5) Ms. gataḥ

vandāmi saṃyojanabandhanacchidaṃ
vandāmi tvāṃ pāragataṃ sthūle¹⁾ sthitam /
vandāmi tvāṃ khinnajagasya nāyakaṃ
vandāmi saṃsāragata-ṃ-anisritam // 2 //

vandāmi sattvasamādhānavigataṃ {gatīṣu}
sarvāsu jātīsu vimuktamānasam /
jale ruhaṃ vā salilair na lipyase
niṣevitā te munir buddha sūnyatā // 3 //

vivekatā śāstr̥padaṃ niruttaraṃ
vande nirālamba mahaughatīrṇam /
vibhāvitā sarvanimitta sarvaśo
na te kaḥiṃcit praṇidhānu vidyate // 4 //

acintiyaṃ buddha mahānubhāvaṃ
vandāmi ākāśasamam²⁾ anisritam /
vandāmi te sarvaguṇāgradhāri
vandāmi tvāṃ merum ivodgataśriyam // 5 //

§39 Ms.27a6-27b4, P. 329b2-330a2, D.301a4-301b3, 罽248a7-24, 僧一,
惟263b17-263c1.

atha khalu Bhagavān Mañjuśrīye kumārabhūtāya sādhu
kāram adāt / sādhu sādhu Mañjuśrīḥ / subhāṣitaṃ te Mañjuśrīr
evam eva / Mañjuśrīr na buddhā rūpato draṣṭavyā na dharmato
na lakṣaṇato na dharmadhātutaḥ / na buddhā ekā(27b)kino na
mahājanamadyagatāḥ / na buddhā kenacid dṛṣṭāḥ, na śrutā
na pūjitā na pūjyante / na buddhā kasyacid dharmasya ekatvaṃ
vā bahutvaṃ vā kurvanti / na buddhair bodhiḥ prāptā / na
buddhāḥ kenacid dharmena prabhāvyante / na buddhaiḥ kaścid
dharma dṛṣṭo na śruto na smṛto na vijñāto nājñātaḥ / na
buddhair bhāṣitaṃ nodāhṛtam, na buddhā bhāṣanti
nodāharanti, na buddhā bhāṣiṣyanti nodāhariṣyanti / na buddhā
abhisambudhyanti, na buddhaiḥ kaścid dharmo 'bhisam-
buddhaḥ / na buddhānāṃ kleśāḥ prahīṇāḥ, na vyavadānaṃ
sākṣātkṛtam / na buddhaiḥ kaścid dharmo dṛṣṭaḥ, na śruto
nāghrāto na vijñātaḥ / tat kasya hetoḥ / ādipariśuddhatvāt
sarvadharmāṇām //

1) Ms. sthūle; metrical.

2) Ms. 'samam 'nisri'

V

§40 Ms.27b4-28b2, P. 330a2-b6, D.301b3-302a6, 疊248a24-248b20, 僧253b1-13,
惟263c2-27.

(1) yaḥ kaścīn Mañjuśrīr bodhisattvas trisāhasramahā-
sāhasralokadhātuparamānūrajahsamān sattvān pratyekajina-
tve sthāpayed idaṃ dharmaparyāyaṃ nādhimuktaḥ / yo cānyo¹⁾
Mañjuśrīr bodhisattva imaṃ dharmaparyāyam adhimucyeta /
ayaṃ tato bahutaraṃ puṇyaṃ prasavati /

kaḥ punar vādo ya imaṃ dharmaparyāyaṃ likheda lekha-
payed vā / ayaṃ eva tato bahutaraṃ puṇyaṃ prasavati //

(2) yāvanto Mañjuśrīr bodhisattva trisāhasramahāsāhasre
lokadhātave sattvāḥ saṃvidyante, aṇḍajā vā, jarāyujā vā,
saṃsvedajā vā, opapādukā (28a) vā, rūpiṇo vā, arūpiṇo vā,
saṃjñīno vā, asaṃjñīno vā²⁾, apadā vā, dvipadā vā, catuḥpadā
vā, bahupadā vā, sarve te parikalpam upādāya, apūrvā-
caramaṃ³⁾ mānuṣyakam ātmabhāvaṃ pratilabheyuḥ / mānu-
ṣyakam ātmabhāvaṃ pratilabhya bodhicittam utpādayeyuḥ /
bodhicittam utpādyā ekaiko bodhisattvo gaṅgāsikatāsaṃ-
khyeyānāṃ buddhakṣetraparamānūrajahsamānāṃ buddhānāṃ
bodhisattvānāṃ saśrāvakāṇāṃ cīvarapiṇḍapātaśayanāsana-
glānapratyayabhaisajyapariṣkārair upatiṣṭhet / sarvasukho-
padhānāni copasaṃharet / gaṅgāsikatāsaṃkhyeyān kalpāṃs

1) Ms. 'nye

2) Ms. omits vā.

3) Ms. 'carimaṃ

teṣāṃ ca parinirvṛtānāṃ stūpāni kārayet, ratnamayāni,
yojanaśatocchritāni, ratnavedikāparivṛtāni, maṇimuktārātna-
dāmakṛtāśobhāni, ucchritacchatradhvajapatākāni, vaśīrājama-
ṇiratnajālasaṃcchannāni /

yo cānyo bodhisattva āśayasampannaḥ / imaṃ dharma-
paryāyaṃ sarvabuddhaviśayāvatārajñānālokālamkāraṃ śru-
tvādhimucyeta avataret pattiyeta paribuddhet / antaśa ekāṃ
api gāthāṃ uddiśeta ayaṃ tato saṃkhyeyataraṃ puṇyaṃ
prasaveta / buddhajñānānugamaṃ¹⁾ saṃvartakam asya
puṇyābhi(28b)saṃskārasya / asya²⁾ puṇyābhisamskārasya sa³⁾
pūrvakaḥ puṇyābhisamskāraḥ, teṣāṃ bodhisattvānāṃ dāna-
mayaṃ puṇyakriyāvastu śatataṃ api kalāṃ nopaiti,
sahasratamāṃ api, koṭīśatasahasratamāṃ api, kalāṃ api,
gaṇanāṃ api, upamāṃ api, upaniṣadam⁴⁾ api nopaiti //

§41 Ms.28b2-29b6, P. 330b6-332a2, D.302a6-303a7, 疊248b22-249a10, 僧253b13-
19, 惟263c27-264b7.

(1) yaḥ kaścīn Mañjuśrīr gṛhī⁵⁾ bodhisattvo gaṅgāsikatā
saṃkhyeyān buddhān bodhisattvān⁶⁾ saśrāvakasamghān⁷⁾ gaṅ-

1) Ms. 'gaman

2) Ms. sa pūrvvakaḥ

3) Ms. sarvvapūr°

4) Ms. omits upa.

5) Ms. gṛhītvā

6) Ms. omits sa.

7) Ms. 'samgha

gāsikatāsamkhyeyān kalpān cīvarapiṇḍapātaśayanāsanaglāna-
pratyayabhaisajyapariṣkārair upatiṣṭhet / yaś cānyaḥ
pravrajito bodhisattvaḥ śīlavān āśayasampanno 'ntaśo yas
tiryagyonigate 'pi sattva ekasyāpy ālopaṃ dadyāt / tasya
puṇyābhisamkārasya pūrvakaḥ puṇyābhisamkāraḥ śata-
tamām api kalām nopaiti, sahasratamām api, koṭīśata-
sahasratamām api, koṭīniyutasahasratamām api, yāvad upa-
niṣadam api na kṣamate //

(2) sacen Mañjuśrīḥ trisāhasramahāsāhasralokadhātupara-
mānūrajahsamā bodhisattvāḥ pravrajitāḥ¹⁾ śīlavanta āśaya-
śuddhāḥ, tata ekaiko bodhisattvo gaṅgānadīśikatāsamkhyeyān
buddhān bodhisattvān saśrāvakaśamghāṃś cīvarapiṇḍapāta-
śayanāsanaglānapratyayabhaisajyapariṣkārair upatiṣṭhet, gaṅ-
gānadīśikatāsamkhyeyān kalpān / yas teṣāṃ bodhisattva(29a)-
ttvānāṃ puṇyābhisamkāro bhaved dānamayaḥ / yo vānyo
bodhisattva āśayaśuddho śīlavān²⁾ gṛhī vā pravrajito vā,
imaṃ dharmaparyāyaṃ śrutvādhimucyeta pattiye³⁾ vā likheta
lekhāpayed vā / asya puṇyābhisamkārasya sa pūrvakaḥ
puṇyābhisamkāraḥ, teṣāṃ bodhisattvānāṃ dānamayaṃ
puṇyakriyāvastu⁴⁾ śatatamīm api kalām nopaiti, sahasratamīm
api, yāvad upaniṣām api na kṣamate //

1) Ms. 'jiti

2) Ms. śīlavā

3) Ms. pattiye

4) Ms. omits, Tib. bsod nams mñgon par 'du bya ba, 〈曇〉功德, 〈僧〉
omits, 〈惟〉福蘊, cf. § 40 (2) .

(3) sacen Mañjuśrīḥ bodhisattvo mahāsattvas trisāhasra-
mahāsāhasraṃ lokadhātum saptaratnaparipūrṇaṃ kṛtvā bu-
ddhebhyo Bhagavadbhyo dānaṃ dadyāt / evaṃ dadamś tri-
sāhasramahāsāhasralokadhātuparamānūrajahsamān kalpān
dānaṃ dadyāt / yo vānyo bodhisattva imān dharmaparyāyān
¹⁾ antaśaś catuṣpādikāṃ gāthāṃ bodhisattvasya deśayet / asya
puṇyābhisamkārasya sa pūrvakaḥ puṇyābhisamkāraḥ śata-
tamām api kalām nopaiti, sahasratamām api, śatasahasra-
tamām api, koṭīśatasahasratamām api, yāvad upaniṣām api
na kṣamate //

(4) tiṣṭhantu tāvan Mañjuśrīḥ trisāhasramahāsāhasraloka-
dhātuparamānūrajahsamān kalpān dānaṃ dadataḥ puṇyābhi-
samkāraḥ / sacen Mañjuśrīḥ gaṅgāsikatāsamkhyeyā bodhi-
sattvā bhavyeḥ / tata ekaiko bodhisattvo gaṅgāsikatā-
samkhyeyāni bu(29b)ddhakṣetrāṇi jāmbūnadasuvarṇamayāni,
sarvavṛkṣāṃś²⁾ ca divyair vastraiḥ pariveṣṭayitvā, sarva-
prabhāsamuccayamaṇiratnajālasamcchannāni kṛtvā, vaśirāja-
maṇiratnamayaḥ kūṭāgarair vidyutpradīpamaṇiratnavedikā-
parivṛtaiḥ paripūrṇaṃ kṛtvā, ucchritacchatradhvajapatākā-
bhir³⁾ gaṅgānadīśikatāsamkhyeyebhyo buddhebhyo divase di-
vase dānaṃ dadyāt / evaṃ dadān gaṅgāsikatāsamkhyeyān
kalpān dānaṃ dadyāt / yo vānyo bodhisattva imaṃ dharmā-
paryāyam adhimucyānyasya bodhisattvasyeto dharmaparyāyād
antaśa ekām api catuṣpādikāṃ gāthāṃ deśayed avatārayed

1) Ms. 'paryāyāntaśaś

2) Ms. 'vṛkṣāś

3) Ms. 'patākā gaṅgā

vā / asya ¹⁾ *puṇyābhisamkārasya sa pūrvakaḥ puṇyābhisamkāras teṣāṃ bodhisattvānāṃ dānamayaḥ śatatamām api kalāṃ nopaiti, sahasratamām api, śatasahasratamām api, saṃkhyām api, kalām api, gaṇanām api, upaniṣām api, yāvad upaniṣadam api nopaiti //*

§42 Ms.29b6-301b1, P. 332a2-b4, D.303a7-302a1, 疊249a11-249b5, 僧253b19-23, 惟264b8-29.

(1) *tadyathā Mañjuśrīḥ traidhātukaparyāpannāḥ sarvasattvā narakatiryakpretayamalokopapannā bhavyeḥ / atha gṛhī²⁾ bodhisattvas tān sarvān narakatiryakpretayamalokād uddhṛtya pratyekabuddhatve pratiṣṭhāpayet / yo vānyo bodhisattvaḥ pravrajito 'ntaśas tiryagyonigate 'pi sattva ekam ālopaṃ dadyāt / ayaṃ tato bahu(30a)taram asaṃkhyeyataram puṇyaṃ prasavyāt³⁾ //*

(2) *sacen Mañjuśrīr daśasu dikṣu buddhakṣetrānabhilāpyakoṭīniyutaśatasahasraparamāṇurajaḥsamāḥ pravrajitā bodhisattvā bhavyeḥ / tata ekaiko bodhisattvo daśasu dikṣv ekaikasmin digbhāge daśabuddhakṣetrānabhilāpyakoṭīniyutaśatasahasraparamāṇurajaḥsamān buddhān Bhagavataḥ paśyet / ekaikaṃ ca tathāgataṃ sabodhisattvaṃ saśrāvakaṃ daśasu buddhakṣetrānabhilāpyakoṭīniyutaśatasahasraparamāṇuraja-*

1) Ms. omits puṇyābhisamkārasya sa, Tib. bsod nams mñon par 'du bya ba de la, 〈疊〉以此功德, 〈僧〉omits, 〈惟〉此獲福蘊.

2) Ms. gṛhītā

3) Ms. prasanuyāt

samān kalpāṃś cīvarapiṇḍapātaśayanāsanaglānapratyayabhaisajyapariṣkārair upatiṣṭhet / ekaikasya ca tathāgatasya divase divase buddhakṣetrānabhilāpyakoṭīniyutaśatasahasraparamāṇurajaḥsamān lokadhātūn¹⁾ vaśirājamaṇiratnapratipūrṇān kṛtvā dānaṃ dadyāt / yo vānyo bodhisattvo 'smin dharmaparyāye 'dhimukto 'ntaśas tiryagyonigate 'pi sattva ekam ālopaṃ dadyāt / asya puṇyābhisamkārasya pūrvakaḥ puṇyābhisamkāras teṣāṃ bodhisattvānāṃ dānamayaḥ śatatamām api kalāṃ nopaiti, sahasratamām api, śatasahasratāmām api, saṃkhyām api, kalām api, gaṇanām api, upaniṣām api, upaniṣadam api na (30b) kṣamate / tat kasya hetoḥ / avai-vartikānāṃ bodhisattvānāṃ iyaṃ mudrā yadutāsyā dharmaparyāyasya śravaḥ //

§43 Ms.30b1-31a5, P. 332b4-333a4, D.304a1-304b6, 疊249b6-249c19, 僧一, 惟264b30-265a11.

(1) *sacen Mañjuśrīr bodhisattvo daśasu dikṣu sarvalokadhātuṣu sattvān śraddhānusāritve pratiṣṭhāpayet / yo vānyo bodhisattva ekaṃ sattvam arthānusāritve pratiṣṭhāpayet / ayaṃ tato 'saṃkhyeyataram puṇyaṃ prasavati //*

(2) *sacen Mañjuśrīr bodhisattvo daśadikṣu sarvalokadhātuṣu sarvasattvān arthānusāritve pratiṣṭhāpayet / yo vānyo bodhisattva ekaṃ sattvaṃ²⁾ dharmānusāritve pratiṣṭhāpayet / ayaṃ*

1) Ms. 'dhātavo

2) Ms. ekaikaṃ bodhisattvaṃ, Tib. sems can gcig cig, 〈疊〉一衆生, 〈僧〉omits, 〈惟〉一衆生.

tato 'saṃkhyeyataraṃ puṇyaṃ prasavati //

(3) sacen Mañjuśrīr bodhisattvo daśasu dikṣu sarvaloka-dhātuṣu sattvān dharmānusāritve pratiṣṭhāpayet / yo vānyo bodhisattva ekaṃ¹⁾ sattvaṃ srotāpattiphale pratiṣṭhāpayet / ayam tato 'saṃkhyeyataraṃ puṇyaṃ prasavati //

(4) sacen Mañjuśrīr bodhisattvo daśasu dikṣu sarvaloka-dhātuṣu sarvasattvān²⁾ srota-āpattiphale pratiṣṭhāpayet / yo vānyo³⁾ bodhisattva ekaṃ sattvaṃ sakṛdāgāmiphale pratiṣṭhāpayet / ayam tato 'saṃkhyeyataraṃ puṇyaṃ prasavati //

(5) sacen Mañjuśrīr bodhisattvo daśasu dikṣu sarvaloka-dhātuṣu sarvasattvān sakṛdāgāmiphale pratiṣṭhāpayet / yo vānyo bodhisattva ekaṃ sattvaṃ ānāgāmiphale pratiṣṭhāpayet / ayam tato 'saṃkhyeyataraṃ puṇyaṃ prasavati //

(6) sacen Mañjuśrīr bodhisattvo⁵⁾ daśasu dikṣu sarvaloka-dhātuṣu sarvasattvān⁶⁾ anāgāmiphale pratiṣṭhāpa(31a)yet / ^(1...)yo

1) Ms. ekasatvaṃ

2) Ms. sarve satvā

3) Ms. omits nyo.

4) Ms. omits the phrase.

5) Ms. adds kaścid bodhisatvo.

6) Ms. 'satvānāgāmi'

vānyo bodhisattva ekaṃ¹⁾ sattvaṃ²⁾ arhatve ^(3...)pratiṣṭhāpayet / ayam tato 'saṃkhyeyataraṃ puṇyaṃ prasavati //

(7) sacen Mañjuśrīr bodhisattvo daśasu dikṣu sarvaloka-dhātuṣu sarvasattvān arhatve pratiṣṭhāpayet / ^(3...)yo vānyo bodhisattva ekaṃ sattvaṃ pratyekabuddhatve pratiṣṭhāpayet / ayam tato 'saṃkhyeyataraṃ puṇyaṃ prasavati //

(8) sacen Mañjuśrīr bodhisattvo⁴⁾ daśasu dikṣu sarvaloka-dhātuṣu sarvasattvān pratyekabuddhatve⁵⁾ pratiṣṭhāpayet⁶⁾ / yo vānyo bodhisattva ekaṃ sattvaṃ bodhicitte pratiṣṭhāpayet / ayam tato 'saṃkhyeyataraṃ puṇyaṃ prasavet //

(9) sacen Mañjuśrīr bodhisattvo daśasu dikṣu sarvaloka-dhātuṣu sarvasattvān⁷⁾ bodhicitte pratiṣṭhāpayet / yo vānyo bodhisattva ekaṃ sattvaṃ⁸⁾ avaiartikatve pratiṣṭhāpayet / ayam tato bahutaraṃ puṇyaṃ prasavet //

1) Ms. omits.

2) Ms. evaṃ

3) Ms. omits.

4) Ms. adds kaścid bodhisatvo.

5) Ms. bodhicitte, Tib. rañ sañs rgyas nid la, 〈曇〉辟支佛道, 〈僧〉omits, 〈惟〉緣覺之果.

6) Ms. 'ṣṭhāpad

7) Ms. satvānām

8) Ms. ekaikaṃ bodhitasatvam

(10) sacen Mañjuśrīr bodhisattvaḥ sarvasattvān avaiivartikatve
pratiṣṭhāpayet / yo vānyo bodhisattva imaṃ dharmaparyāyam
adhimuktaḥ likhāpayitvā parebhyo vistareṇa samprakāśayet,
antaśa ekaṃ¹⁾ sattvam apy asmin dharmaparyāye²⁾ 'vatārayet /
ayam tato bahutaram puṇyam prasavet //

§44 Ms. 31a5-32a3, P. 333a4-334a5, D. 304b6-305a7, 曇249c19-250a14,
僧253b23-253c18, 惟265a12-265b24.

atha khalu Bhagavāms tasyāṃ velāyāṃ imā gāthā abhāṣat /

yo bodhisattvo daśabuddhakoṭīnām³⁾
saddharmaṃ dhārayet kṣayāntakāle /
sūtram ca yo 'nyaḥ śṛṇuyāt sagauravād
idaṃ⁴⁾ tataḥ puṇyamahāntam viśeṣayet // 1 //

yo buddhakoṭīdaśa pūjayed
rddhyā samākramya daśāsu⁵⁾ dikṣu /
vandāpayet sa puruṣāms ca sarvān
kṛtvā kṛpāṃ sarvasukheṣv agrddhaḥ // 2 //

1) Ms. ekasatvam

2) Ms. 'yāyed ava'

3) Ms. 'koṭīnām ; metrical.

4) Ms. imaṃ

5) Ms. daśasu ; metrical.

yaś cedam¹⁾ sūtram jinadharmasūcakam
parasya deśeta mu(31b)hūrtakam pi /
prasannacittaḥ sugatasya śāsana
idaṃ tataḥ puṇyaphalam viśiṣyate // 3 //

saṃdarśya sūtram sugatapraveditam
pradipabhūtam marumānuṣāṇam /
sa tikṣṇaprajñāś ca mahābalaś ca
buddhāna bhūmiṃ labhate ca śighram // 4 //

kathāṃ²⁾ śruṇitvā³⁾ sugatānam idṛṣam
saṃśrāvayed yaś ca dvitīyasattve /
teṣāṃ ca buddhāna⁴⁾ narottamānām
parinirvṛtānām nirupādhiśeṣe // 5 //

stūpān pratiṣṭhāpaya uccaśobhanān /
bhavāgraparyantasuratnacitrān /
chatraih patākais tatha ghaṇṭāśabdaiḥ⁵⁾
pariṇāhavante⁶⁾ hi yathā bhavāgram // 6 //

1) Ms. ceyam

2) Ms. kāyam, Tib. sgra, 〈曇〉身, 〈僧〉一句偈, 〈惟〉教, (or vācam)

3) Ms. śruṇetvā

4) Ms. buddhān

5) Ms. ghaṇṭā° ; metrical.

6) °vantehi(loc.)?

icche tv ayaṃ¹⁾ kaścīd iha bodhisattvaḥ²⁾
sūtraṃ śruṇitvā³⁾ ima evarūpam /
kāye pratiṣṭhāpayi pustake vā
idaṃ tataḥ puṇyaphalaṃ viśiṣyate // 7 //

yo bodhisattvo imu dharmu dhārayed
apanītamāccharyamalo viśāradaḥ /
puṇyaṃ bhavet tasya hi aprameyaṃ
labheta bodhiṃ ca yathepsitena⁴⁾ // 8 //

idaṃ hi sūtraṃ sugataiḥ praśastaṃ
parigrhītaṃ bahubodhisattvaiḥ /
tathāgatānām iha-m-ātmabhāva
ākāśadhātve⁵⁾ hi sarveṣu⁶⁾ darśitaḥ⁷⁾ // 9 //

1) Ms. ayaḥ

2) Ms. bodhiḥ

3) Ms. śruṇetvā

4) Ms. 'tenā

5) 'dhātvehi(loc.)?

6) Ms. sarve

7) Ms. darśitaṃ

§45 Ms.31b6-32a3, P. 334a5-334a8, D.305a5-8, 變250a10-14, 僧253c14-18,
惟265b20-24.

idam avocad Bhagavān āttamanā āryaMañjuśrīr bodhi-
sattvaḥ, te ca daśadiganantāparyantāśeṣalokadhātusaṃnipatitā
bodhisattvā mahāsattvā¹⁾ iti ca mahāśrāvakāḥ sadevamā-
nuśāsuraṅdharvaś ca loko Bhagavato bhāṣitam abhya-
nandann iti // //

Āryasarvabuddhaviṣayāvatārajñānālokālamkāra nāma (32a)
mahāyānasūtraṃ samāptam // //

ye dharmā hetuprabhavā hetuṃ teṣāṃ tathāgato hy avadat /
teṣāṃ ca yo nirodha evaṃvādī mahāśramaṇaḥ²⁾ //

deyadharmo 'yaṃ pravaramahāyānayāyino bhikṣuśīladhvajasya
ca tatra³⁾ puṇyaṃ tad bhavattv ācāryopādhyāyamātāpitṛpūrvaṃ-
gamaṃ kṛtvā sakalasattvarāśer anuttarajñānaphalāvāptaya iti //

mahārājādhirājaśrīmadGopāladevarājye saṃvat 12 śrāvaṇadine⁴⁾
30 likhitam idam upasthāyakaCāṇḍokeneti // śrī //

(担当 高橋尚夫)

1) Ms. 'satveti

2) Ms. 'śravaṇaḥ

3) Ms. hatra

4) Ms. 'śrāvaṇadine